

SKT. KJELDS KVARTER SYD - ET KVARTER I BEVÆGELSE

ANSØGNING OM OMRÅDEFORNYELSE

Københavns Kommune 2009

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Københavns Kommune søger Indenrigs- og Socialministeriet om reservation af støtte til to områdefornyelser på Ydre Østerbro i henholdsvis Skt. Kjelds Kvarter Nord og Skt. Kjelds Kvarter Syd. Temaet for områdefornyelserne er 'sundhed og bevægelse'. Indsatser og projekter vil derfor centrere sig om at skabe et sundt og aktivt kvarter.

De to områder er karakteriseret ved en række fælles problemstillinger, der går på tværs af kvarteret. Flere indsatsområder i de to områdefornyelser er som følge heraf tænkt sammen, ligesom det er intentionen at organisere områdefornyelserne i ét fælles sekretariat, der koordinerer indsatserne med respekt for, at det er to områdefornyelser. Udover de to områdefornyelser søger Københavns Kommune Indenrigs- og Socialministeriet om støtte til særlige forsøgsindsatser i forbindelse med begge områdefornyelser.

Flere af kapitlerne i de to ansøgninger er fælles. Begge ansøgninger indledes med en kort fælles motivation for udvælgelsen af Ydre Østerbro, samt et afsnit om potentialer for Skt. Kjelds Plads, der er lokaliseret som naturligt bindeled mellem de to områder. Herudover er afsnittene 'At tænke byrum og sundhed sammen', 'Sundhed i et socialt og mentalt perspektiv', og kapitlerne 'Designede netværk til nye former for borgerinddragelse' og 'Rammer for områdefornyelserne' ens i de to ansøgninger.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

RESUMÉ	4
1. MOTIVATION	6
1.1. Sundhed og bevægelse	7
1.2. Fysisk genopretning og social forebyggelse	8
1.3. En særlig udviklingsindsats i Skt. Kjelds Kvarter	8
2. SKT. KJELDS PLADS	10
2.1. Aktive gadeforløb på tværs af Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd	12
3. SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET BYMILJØ MED RUM FOR MULIGHEDER	14
3.1. Et nedslidt byrum	14
3.2. Opgradering af boligmassen	15
3.3. Trafik – mulighed eller begrænsning?	17
3.4. At tænke byrum og sundhed sammen	19
4. SKT. KJELDS KVARTER SYD – I EN SOCIAL OG KULTUREL OPTIK	21
4.1. Et kultur- og idrætssvagt område	22
4.2. En folkeskole med udfordringer	22
4.3. Beskæftigelse	23
4.4. Mange ældre borgere	23
4.5. Sundhed i et socialt og mentalt perspektiv	24
5. DESIGNEDE NETVÆRK TIL NYE FORMER FOR BORGERINDDRAGELSE	25
6. RAMMER FOR OMRÅDEFORNYELSERNE	27
6.1. Organisering	27
6.2. Forankring	27
6.3. Evaluering	28
6.4. Foreløbig tidsplan for Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd	28
6.5. Økonomi for Skt. Kjelds Kvarter Syd	29
7. ANVENDT LITTERATUR	30
OVERSIGT OVER BILAG	32

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

RESUMÉ

Ved en helhedsorienteret områdefornyelsesindsats i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd og med udgangspunkt i det overordnede tema 'sundhed og bevægelse', vil Københavns Kommune arbejde for at udvikle et både socialt, fysisk og økonomisk bæredygtigt kvarter. I samarbejde med borgerne ønsker Københavns Kommune:

- at skabe en aktiv bydel, der inviterer til ophold og bevægelse for både børn, unge, voksne og ældre,
- at højne den fysiske kvalitet af kvarteret, så der skabes tidssvarende boliger, gårdrum og byrum,
- at forbedre og udvikle veje og pladser i kvarteret, så det bliver lettere og mere attraktivt for bløde trafikanter at færdes i kvarteret,
- at styrke kvarterets byliv, så Skt. Kjelds Kvarter i højere grad inviterer til spontane og organiserede møder og aktiviteter på tværs af kvarterets sociale og etniske beboergrupper,
- at skabe et åbent og tilgængeligt kvarter der har en naturlig sammenhæng med resten af bydelen, så der bl.a. er gode forbindelser mellem Skt. Kjelds Kvarter og de omkringliggende idrætsfaciliteter og rekreative områder,
- at understøtte den sociale bæredygtighed i kvarteret, bl.a. ved at skabe aktiviteter og sociale initiativer særlig rettet mod udsatte grupper, og ved at skabe netværk der øger integrationen mellem de forskellige beboergrupper i kvarteret.

Desuden ønsker Københavns Kommune gennem områdefornyelserne at igangsætte og udvikle særlige forsøgsindsatser. Københavns Kommune vil stræbe efter, at forsøgsindsatserne udvikles i samarbejde med relevante parter, herunder Center for Boligsocial Udvikling og Indenrigs- og Socialministeriet. Forsøgsindsatserne vil fokusere på:

- at udvikle nye metoder til hvordan flere beboergrupper vil deltage i udviklingen af fornyelsen af kvarteret,
- at udvikle tilgængelige og sunde rammer der kan styrke, understøtte og muliggøre både individers og gruppers handlinger med henblik på at øge sundheden i et livsstils- og levevilkårsperspektiv,
- at eksperimentere med nyskabende måder at indrette aktive byrum på, så der skabes et kvarter hvor gadehjørner og pladser er transformerede til rum, som på nye måder tilskynder beboere - unge som gamle - til højere grad af bevægelse og aktivitet. Så beboerne har let adgang til bevægelse som en naturlig del af deres hverdag.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Skt. Kjelds Kvarter Syd.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

1. MOTIVATION

Skt. Kjelds Kvarter er beliggende på Ydre Østerbro og indrammet af Lersø Parkallé, Farum-banen, Østerbrogade og Jagtvej.

Ud fra en socioøkonomisk screening af hele København bl.a. ud fra parametrene 'små boliger', 'boliger med installationsmangler', '16-66-årige udenfor arbejdsstyrken' og 'personer fra ikke-vestlige lande' har Københavns Kommune udvalgt Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd som to områder, der har behov for en helhedsorienteret byfornyelsesindsats (se bilag 2).

Kvarteret er fysisk nedslidt og oplever i stigende grad sociale problemer. Københavns Kommune mener derfor, at der er behov for en omfattende fysisk indsats, der samtidig kan være med til at igangsætte et socialt løft af kvarteret. Københavns Kommune søger Indenrigs- og Socialministeriet om reservation af støtte til to områdefornyelser i henholdsvis Skt. Kjelds Kvarter Nord og Skt. Kjelds Kvarter Syd efter bestemmelserne i byfornyelseslovens kap. 2, § 4.

Østerbro Lokaludvalg har i 2008-09 på baggrund af en omfattende borgerinddragelsesproces på Østerbro udarbejdet en Bydelsplan for hele Østerbro. Denne bydelsplan peger på et stort behov for udvikling i Skt. Kjelds Kvarter. Ansøgningerne om støtte til områdefornyelserne tager afsæt i flere af de forslag, Østerbros borgere har formuleret i bydelsplanen.

Kvarteret er lokaliseret i tæt forbindelse med en række udviklingsprojekter, som, med den rette indsats, kan bidrage til at gøre kvarteret mere attraktivt og brande det positivt. Svanemøllestranden, Nordhavnsprojektet og udvikling af Fælledparken er nogle af de projekter, der kan bidrage til et kvalitetsløft af kvarteret, men dette kræver en aktiv indsats. Uden en særlig indsats er det sandsynligt, at kvarteret fortsat kommer til at ligge som en delvis ukendt del af byen, hvor brugerne af de nye områder aldrig kommer, hvilket vil øge den negative udvikling i kvarteret.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

1.1. Sundhed og bevægelse

Det overordnede tema for områdefornyelserne er 'sundhed og bevægelse'. Forskning viser, at både det fysiske miljø og de sociale omgivelser er essentielle faktorer, når der arbejdes med at øge befolkningens sundhedstilstand. Der er derfor i dag et voksende behov for at tænke sundhed og bevægelse sammen med den helhedsorienterede byplanlægning (jf. bl.a. Byplanlaboratoriets årsmøde med temaet 'Byer i bevægelse' og Indenrigs- og Socialministeriets to nye publikationer "*Mere bevægelse i byens rum*" og "*Aktiverende arkitektur og byplanlægning*"). Med områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter ønsker Københavns Kommune at arbejde aktivt med disse tanker og idéer.

Områdefornyelserne vil arbejde med at udvikle og styrke sundheden i kvarteret i et bredt perspektiv. Udgangspunktet vil være Verdenssundhedsorganisationens (WHO) sundhedsbegreb: "Sundhed er et fuldstændigt stadium af fysisk, mentalt og socialt velvære og ikke blot fravær af sygdom og svaghed" (WHO 2006).

Det overordnede mål er at øge trivselen blandt borgerne i Skt. Kjelds Kvarter. Dette kræver, at borgerne oplever det sunde liv som det meningsfulde liv, og der skal derfor skabes fysiske og sociale rammer, der motiverer og udvikler beboernes lyst og kompetencer til at leve et sundere og mere aktivt liv. Med områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter vil Københavns Kommune højne beboernes sundhedstilstand via en bred vifte af både fysiske forbedringer og sociale indsatser.

Der er behov for bedre og mere sikre rammer for det aktive liv i kvarteret.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

1.2. Fysisk genopretning og social forebyggelse

Geografisk dækker Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd et større område, end det har været praksis i tidligere områdebaserede indsats i Københavns Kommune. Kvarteret er karakteriseret ved at indeholde flere små enklaver af områder og boligblokke, der er socialt udsatte, og som er på vej ad en nedadgående udviklingskurve. Disse små enklaver er spredt i hele Skt. Kjelds Kvarter og slår derfor ikke markant ud i de overordnede statistikker for ydre Østerbro. Ved at igangsætte en helhedsorienteret indsats i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd er målet at skabe et sammenhængende kvarter, hvor de meget nedslidte problemfyldte områder integreres med de mere velfungerende dele af kvarteret.

Københavns Kommune peger med andre ord på et kvarter, som har et omfattende behov for fysiske, kulturelle og sociale investeringer. Områdefornyelserne vil derfor have karakter af fysisk genopretning og social forebyggelse. Målet er at igangsætte en forebyggende boligsocial udviklingsplan, inden kvarteret får brug for en boligsocial redningsplan.

HVORDAN SKABER MAN ET SUNDT OG BEVÆGELSESVENLIGT KVARTER?

*Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune afholdt i september 2009 et tværfagligt idéværksted, hvor fokus var på, hvordan man kan integrere sundhed og bevægelse på Ydre Østerbro. Kultursociolog Benny Schytte deltog, og kom med kreative input med udgangspunkt i sin nye publikation **Mere bevægelse i Byens Rum (2009)**. På værkstedet blev der fremstillet forskellige idéer og visioner for kvarteret, hvoraf nogle er med i denne ansøgning. Derudover blev der på værkstedet udviklet en lang række billeder af, hvad sundhed og bevægelse er, når det tænkes ind i en byudviklingskontekst (se modsatte side).*

1.3. En særlig udviklingsindsats i Skt. Kjelds Kvarter

Udover støtte til de to områdefornyelser søger Københavns Kommune yderligere Indenrigs- og Socialministeriet om tilsammen 20 mio. kr. i forhøjet statslig refusion til at igangsætte særlige sundhedsfremmende udviklingsindsatser i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd. Københavns Kommune ønsker med den særlige forsøgsindsats at udvikle nye metoder til dels at inddrage beboerne, dels at afprøve eksperimenterende og nyskabende fysiske, sociale og kulturelle projekter i kvarteret. Herudover vil en del af indsatsen være fokuseret på at bearbejde og formidle resultaterne fra udviklingsarbejdet, så erfaringer og metoder om konkret borgerinddragelse og sundhedsfremme i byfornyelsesprojekter udbredes. Som del af denne formidlingsindsats ønsker Københavns Kommune at skabe et netværk mellem aktørerne i de områdebaserede indsats i Danmark. Dette vil ske i dialog med Center for Boligsocial Udvikling.

De særlige forsøgsindsatser vil blive forankret i områdefornyelserne. Udvikling og afprøvning af nye borgerinddragelsesmetoder vil derfor foregå løbende igennem projekternes femårige forløb. Metoderne udvikles med udgangspunkt i teorier om designede netværk. Tankerne bag disse er kort introduceret i kapitlet "Designede netværk til nye former for borgerinddragelse" (side 25).

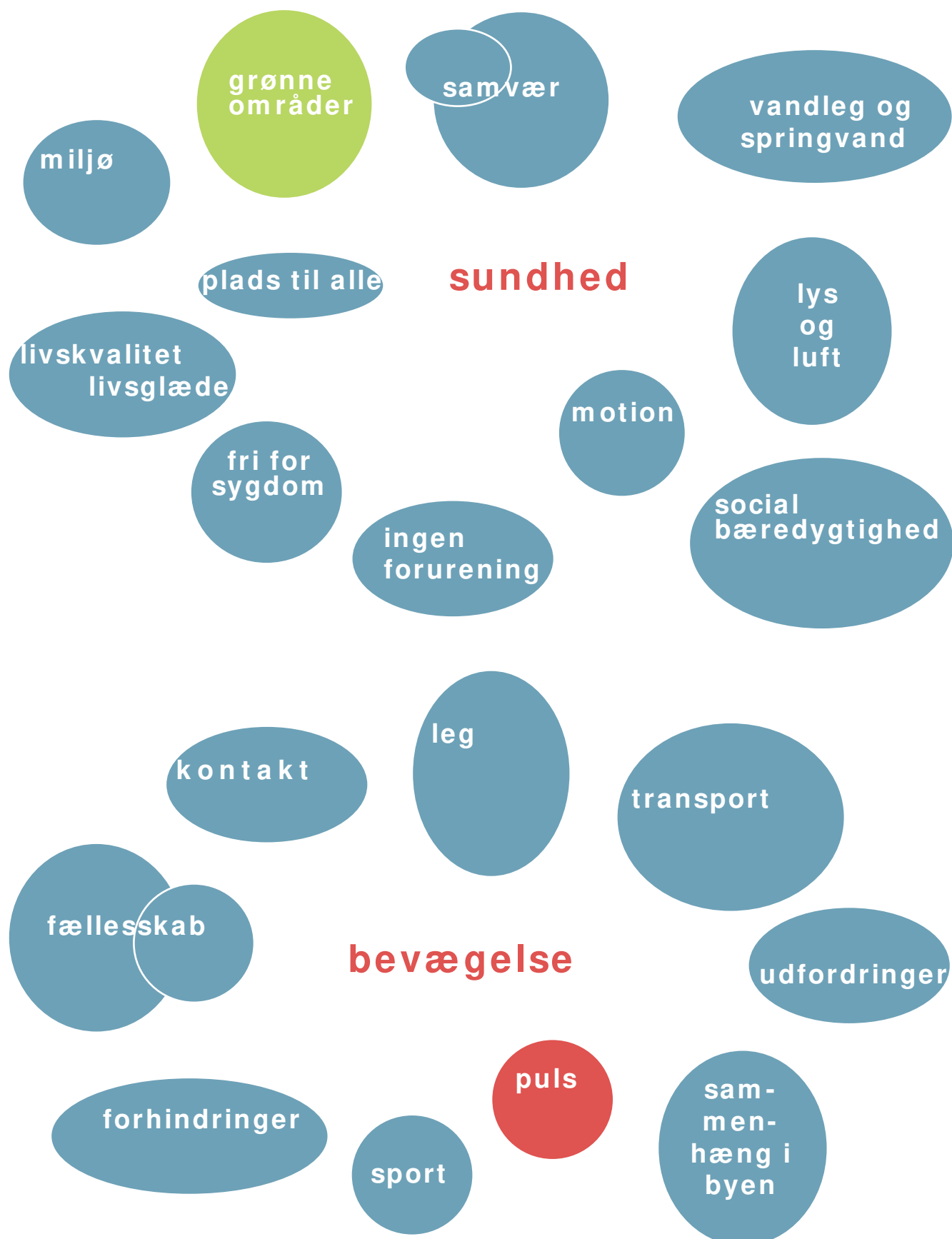
De konkrete udviklingsprojekter vil foregå som særlige indsats, der vil eksperimentere med sundhedsfremme i et socialt, kulturelt og fysisk perspektiv. Projekterne vil både kunne foregå som selvstændige forsøgsprojekter og som udbygninger af de tiltag, der sættes i gang i regi af områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd.

Områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd har særlig gode muligheder for at afprøve og udvikle nye metoder og tilgange. Kvarterets slidte infrastruktur, de brede fortove, gader og uudnyttede pladser rummer potentialer for at udvikle byrum med innovative løsninger til aktivitet og ophold. Herudover rummer kvarteret sociale og kulturelle potentialer, idet kvarteret ikke er fokuseret omkring én overordnet social udfordring, men rummer en mangfoldighed af sociale grupperinger, der kræver hver sin tilgang.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

HVAD ER SUNDHED OG BEVÆGELSE ?

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

2. SKT. KJELDS PLADS

Skt. Kjelds Plads udgør et naturligt fysisk centrum i Skt. Kjelds Kvarter, selvom den i dag ikke har nær så mange funktioner, som den kunne bære. Markante gader i både Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd stråler ud fra denne plads, men i den nuværende form udgør pladsen ikke noget væsentligt byrumsmæssigt aktiv, der inviterer til at stoppe op og bruge pladsen.

En fornyelse af Skt. Kjelds Plads vil få betydning for både Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd. Den vil samtidig kunne medvirke til at understrege kvarterets særlige byplan, og derved bidrage til at tydeliggøre en del af kvarterets særegne karakter, som længe har været overset.

I dag opleves pladsen ikke som et opholdsrum, men alene som en plads til gennemkørsel. I Københavns Byskabsatlas (2003). Her beskrives pladsen som besiddende en halvfærdig karakter, hvor potentialet ikke er udnyttet fuldt ud. I områdefornyelserne vil der via en aktiv inddragelse af borgerne blive arbejdet med at skabe et sammenhængende og bevægelsesvenligt byrum omkring pladsen og dens veje, og dermed et naturligt og identitetsskabende centrum for Ydre Østerbro.

ARVEN FRA CAMILLO SITTE

Omkring starten af det 20. århundrede herskede en voldsom debat omkring planlægningen af København og udviklingen af byens vejssystemer. Det hele kulminerede i årene 1908-09 i forbindelse med den store københavnske byplankonkurrence, der gav anledning til nye syn på byen og især de kommende trafikløsninger. Det var det moderne gennembrud, der nu dukkede op og satte nye dagsordener i København og de fleste europæiske storbyer.

*De nye tanker kom især til udtryk i den østrigske arkitekt Camillo Sittes bog fra 1889, "**Der Städtebau nach seinen künstlerischen Grundsätzen**". For Sitte var det essentielle ikke den enkelte bygnings arkitektoniske form, men den helhed og kvalitet, som bygningerne skaber i samspil med det bymæssige rum. Athen og Grækenland med deres agora og forum var hans foretrukne eksempler på gode urbane rum; byrum, der fordrer mødet mellem mennesker.*

Samtidens byudvikling af de nye byområder på Ydre Østerbro blev meget påvirket af Camillo Sittes idéer. Det kan tydeligt aflæses på luftfoto og bykort. Men også i bydelenes rumlige forløb, eller med andre ord, i øjenhøjde, kan observeres diagonaler samt trekantede og femkantede pladسدannelser. Århundredets byudvikling i disse byområder har til tider sløret denne struktur, men Københavns Kommune arbejder for at bevare og forstærke disse bymæssige træk. Især de karakteristiske byrum der opstår i strukturens knudepunkter, såsom på Skt. Kjelds Plads, har arkitektonisk høj værdi.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Skt. Kjelds Plads med sine syv tilstødende gader. Skt. Kjelds Plads fungerer i dag som rundkørsel med beplantning i midten. Kvarterets særlige arkitektur med de diagonale gader, fører til mange skæve pladsdannelser i kvarteret.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

2.1. Aktive gadeforløb på tværs af Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd

Gaderne, der mødes ved Skt. Kjelds Plads, bidrager til oplevelsen af en struktur, der samler kvarteret. De mange skæve vinkler skaber et alsidigt og unikt byrum med forskellige udsyn, alt efter hvilken gade pladsen beskues fra, og herved opstår et karakteristisk gade- og pladsforløb.

Københavns Kommune mener, at hvis der målrettet investeres i udviklingen af pladsen og de tilstødende gader, kan det løfte oplevelsen af Skt. Kjelds Kvarter som helhed. Én måde at gribe pladsen an på er ved at tematisere de aktiviteter og kvaliteter, der findes langs de enkelte gader, og fokusere på hvilke funktioner og byrum gaderne har forbindelser til.

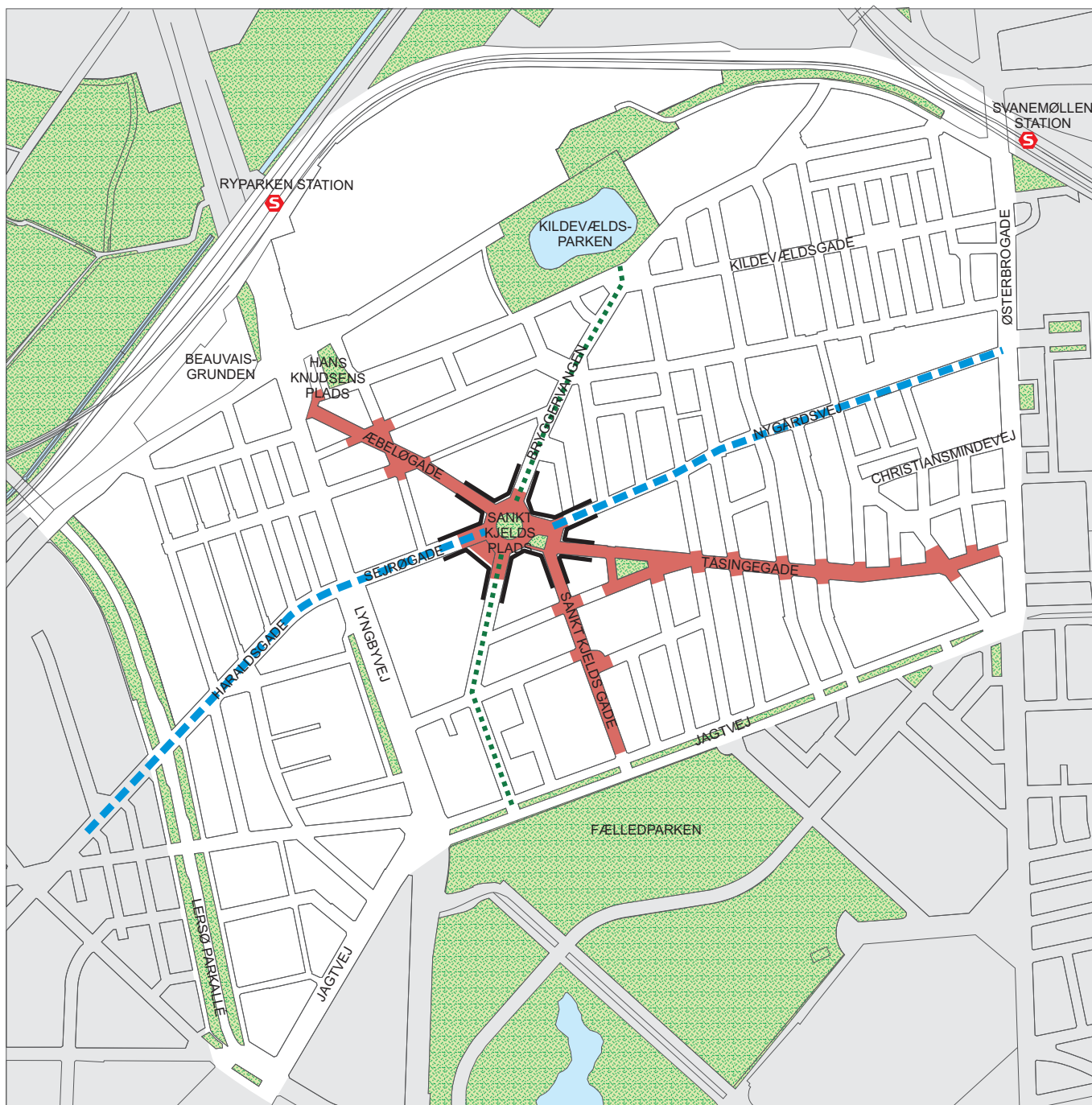
Det er beboerne i området, der bedst ved, hvordan den enkelte gade opleves af brugerne, men med udgangspunkt i de synlige karakteristika i og på gaderne kunne et første udkast til gadeforløbene lyde således:

- **Haraldsgade - Sejerøgade - Nygårdsvej som handelsgadeforløb**
En stor del af kvarterets butikker er beliggende på disse gader, og samtidig leder de direkte ud til Lyngbyvej og Østerbrogade, hvor de fleste indkøbsmuligheder i kvarteret er. Ved at skabe et bedre samspil mellem bløde og hårde trafikanter, kan gaderne få en mere strøggadelignende karakter.
- **Bryggervangen – en gennemgående grøn forbindelse**
Via Skt. Kjelds Kvarter forbinder Bryggervangen områderne i nord – Kildevældsparken og Kildevældsskolen – med Fælledparken, der ligger syd for Skt. Kjelds Kvarter. Bryggervangen kunne få en særlig karakter som forbindelsesled mellem den nye skaterpark, der anlægges i Fælledparken og de store rekreative potentialer ved Kildevældsparken. Herudover er gaden udpeget af Københavns Kommune som en mulig del af en forlængelse af den grønne forbindelse, der løber gennem Køben-

havn. Her kunne brede grønne stier med plads til cykler, løbere, skatere, rulleskøjtere mv. give plads til bevægelse igennem kvarteret og skabe trygge forbindelser til de rekreative områder.

- **Tåsingegade - rum for mødet mellem generationer**
Tåsingegade er i Københavns Byskabs Atlas (2003) udpeget som et gadeforløb med særlig karakter. Gaden er bred og afbrydes flere steder af grønne områder, der i dag ikke udnyttes optimalt. Mod øst fører gaden ned til det karakteristiske byrum omkring Reersøgade, hvor der bor mange børnefamilier og hvor en stor andel af beboerne er udenfor arbejdsstyrken. Syd for gaden ligger et plejehjem. Et oplagt tema for gaden kunne være leg og motion for alle – børn, voksne og ældre. Her kunne samtidig indrettes pladser, der skaber rammer for samvær og mødet mellem forskellige generationer og socialgrupper.
- **Æbeløgade som kulturgade**
Fra Skt. Kjelds Plads leder Æbeløgade hen til Hans Knudsens Plads, hvor der planlægges et nyt kulturhus. Gaden kunne afspejle dette tema, og de virksomheder der ligger langs gaden kunne inddrages. Dans, bevægelse, oplevelser og plads til samtaler og meningsudvekslinger ville blive omdrejningspunkter for gadeforløbet.
- **Skt. Kjelds gade som læringsvej**
Skt. Kjelds gade leder ned forbi Niels Steensens Grundskole og Gymnasium. Gaden kunne afspejle dette ved, at der blev skabt en skolevej, hvor viden og læring er i fokus. Her kunne sanser og hjerne blive stimuleret igennem interaktive legeredskaber, hvor eksempelvis leg og matematik integreres.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Skt. Kjelds plads er det naturlige centrum for Sct. Kjelds Kvarter Nord og Syd. En måde at gribe udviklingen af pladsen an på er ved at tematisere aktiviteter og funktioner langs gaderne ud fra de funktioner og byrum, gaderne har forbindelse til. Et forslag er, som illustreret her, at lave to gennemgående forløb med en grøn stiftforbindelse (grøn), et handlingsgadeforløb (blå) og tre gader med temaerne: mødet mellem generationer, kultur og læring (rød).

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

3. SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET BYMILJØ MED RUM FOR MULIGHEDER

Skt. Kjelds Kvarter Syd fremstår i dag som et sammensat og slidt område uden liv i gaderne. Fortovene er medtagne, gaderne er dominerede af trafik og parkerede biler; husfacaderne er slidte og der mangler opholdssteder og grønne rekreative områder. Der er dog samtidig tale om byrum, der rummer særlige potentialer. Målet med områdefornyelsen er derfor ved hjælp af bl.a. fysiske investeringer at udnytte de mange potentialer, kvarteret rummer, og derved vende den negative udvikling.

Slidte facader og byrum præger kvarteret.

3.1. Et nedslidt byrum

Den østlige del af området er et klassisk ældre københavnerkvarter domineret af etage-boligejendomme i karréstil, enkelte med aktive erhvervslejemål i stueetagen. Området er generelt karakteriseret ved blandet vedligeholdelsesniveau med velholdte ejendomme af høj arkitektonisk værdi side om side med slidte ejendomme, der trænger til renovering.

Kvarterets vestlige del har en mere blandet bygningsstruktur. Især området omkring Lyngbyvej er domineret af enkeltstående og nyere bygninger, der primært anvendes til kontor erhverv, videnserhverv og detailhandel. Her ligger også butiksarkaderne Østerbro Centeret og arkaden ved krydset mellem Lyngbyvej og Haraldsgade. Bygningsmassen er en blanding af ældre byggeri, tidligere fabriksbygninger med nye erhvervsfunktioner, nybyggeri, og en enkelt tom byggegrund. De mange enkeltstående bygninger, forskellige arkitektoniske stilarter og markant forskellige vedligeholdelsesstandarder skaber et rodet og usammenhængende byrum.

Skt. Kjelds Kvarter Syd er karakteriseret ved meget forskelligartede arkitektoniske udtryk.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Skt. Kjelds Kvarter Syd er et tæt bebygget område uden pladser, der inviterer til ophold eller større rekreative områder. Det kommer bl.a. til udtryk i Østerbro Bydelsplan, hvor flere borgere efterspørger fælles opholdsmuligheder nord for Jagtvej. Samtidig indeholder området store potentialer i kraft af uudnyttede pladser, brede gader og brede fortove, der ved en særlig indsats kan udvikles til byrum, der giver gode muligheder for ophold, bevægelse og samvær.

I krydset mellem Tåsingegade og Vennemindevej og foran dagligvareforretningen SuperBest, der ligger ud til Skt. Kjelds Plads, ligger begge steder små pladser, der i dag ikke er egnede til andet end hundeluftning. Med den rigtige indretning kan disse pladser blive til lokale møde- og opholdssteder i byrummet, og dermed styrke trivslen og bylivet i kvarteret.

3.2. Opgradering af boligmassen

I Skt. Kjelds Kvarter Syd er der ikke alene tale om et nedslidt byrum, men også om en boligmasse med stort behov for fysiske forbedringer. Af de i alt 7.250 boliger har 753 installationsmangler, dvs. de mangler bad, indeliggende toilet, central-/fjernvarme eller alle tre (se bilag 2, temakort 2). Heraf mangler 31 boliger indeliggende toilet, hvilket regnes som kondemnabile forhold. Samtidig fremstår flere boliger med nedslidte klimaskærme (tag, facade, vinduer mv.).

Ifølge byfornyelsesloven kan kommunen yde tilskud til ejer, andels- og udlejningsejendomme, der er opført før 1950. I Skt. Kjelds Kvarter Syd er knap 84 % af boligmassen ejer-, privatudlejede- eller andelsboliger. Dette giver god mulighed for at anvende byfornyelsesstøtte, som netop er rettet mod disse ejerformer (se bilag 1, tabel 3).

Pladsen foran SuperBest ligger i dag ubenyttet hen, men har i kraft af sit areal og sin placering ved siden Skt. Kjelds Plads store potentialer.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Kvarteret fremstår flere steder trist og slidt

Det er en del af Københavns Kommunes strategi for bygningsfornyelse, at ejendomme beliggende i kvarterer, der er under områdefornyelse, prioriteres i forbindelse med fordelingen af støttemidler. Herudover er der muligheder for at opnå støttemidler til udvikling af grønne gårde. Teknik- og Miljøforvaltningen vurderer, at der er behov for renovering af 5 fællesgårde i området.

Københavns Kommunes byfornyelsesstrategi tager samtidig afsæt i en vision om bæredygtighed i bred forstand. Byfornyelse skal ske med omtanke for både social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Solidaritet med kommende generationer, ressourceeffektivitet og en begrænsning af CO₂-udledning spiller derfor ind på fordelingen af byfornyelsesmidlerne.

De tidligere kvarterløftprojekter og igangværende områdefornyelsesprojekter har haft stor succes med at gøre en særlig indsats for at informere boligforeninger og administratorer om mulighederne for at søge byfornyelsesmidler og hjælpe ansøgerne i processen. En områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter Syd vil derfor kunne være med til at løfte en slidt og mangelfuld boligmasse i området, og gøre den mere bæredygtig.

	Skt. Kjelds Kvarter Syd	Hele København
Almene boliger	16,1 %	20,2 %
Ejeboliger	14,6 %	20,4 %
Andelsboliger	39,8 %	32,5 %
Privat udlejning	29,5 %	25,1 %
Offentligt ejede boliger	0,0 %	1,8 %

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

3.3. Trafik – mulighed eller begrænsning?

På trods af den attraktive placering tæt på Fælledparken og Indre Østerbro opleves Skt. Kjelds Kvarter som et isoleret område med dårlig adgang til de omkringliggende rekreative områder og dårlige forbindelser imellem områdets østlige og vestlige del.

En god trafikplanlægning vil være en del af løsningen på de trafikale udfordringer i området, og vil kunne skabe bedre integration internt i området og mellem området og de omkringliggende omgivelser.

Infrastruktur i Skt. Kjelds Kvarter Syd. På kortet ses adgange til kvarteret.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Lyngbyvej, der gennemskærer kvarteret, er en af byens hovedfærdselsårer.

Københavns Kommune har bevidst valgt at arbejde med et kvarter, der gennemskæres af tung infrastruktur, da det giver mulighed for at arbejde med generelle infrastrukturelle problemstillinger, der præger byen. Eksempelvis skyldes kvarterets begrænsede interaktion med de omkringliggende områder især at hovedfærdselsårerne Lersø Parkallé, Jagtvej og Lyngbyvej omkranser og gennemløber Skt. Kjelds Kvarter. Udover de gener, den tunge trafik bringer af luftforurening og larm, så fungerer den samtidig som en barriere for en gennemløbende blød trafik i området, og begrænser samtidig tilstrømningen udefra og ind i kvarteret. Herudover er kvarterets mindre gader domineret af biltrafik, og der mangler velfungerende cykelstier og fortove.

Igennem en bedre organisering af biltrafikken, en gennemtænkning af parkeringsforholdene, reovering af fortove og oprettelse af cykelstier kan tilgængeligheden for alle former for trafikanter styrkes. Det er nødvendigt at forbedre forholdene for gående og cyklister, såvel som biler og busser, så farlige situationer

og barrierer, som i dag er hyppige, elimineres. Det vil give mulighed for at især usikre trafikanter, som eksempelvis børn og ældre, i højere grad vil bevæge sig i byens rum og benytte de omkringliggende rekreative områder. Formålet er:

- at flere beboere bevæger sig **internt i kvarteret**. Det skal være lettere og mere attraktivt at gå, cykle, skate mv. frem for at tage bilen.
- at styrke den bløde trafik **ind og ud af kvarteret**, så kvarterets beboere opnår bedre og mere sikker adgang til de omkringliggende rekreative områder og så skoleelever og borgere, som arbejder i kvarteret, motiveres til at cykle eller gå i skole og på arbejde.
- at styrke den bløde trafik **igennem kvarteret**, så flere eksempelvis cykler igennem Skt. Kjelds Kvarter, når de skal fra ydre Nørrebro til Østerbro. Denne trafikretning bliver endnu mere relevant i takt med udviklingen af Nordhavn og Svanemøllestranden.

Flere fodgængere, rulleskøjteløbere, cyklister, stavgængere mv. i kvarteret vil medvirke til at skabe et kvarter i bevægelse med mere liv og flere møder mellem mennesker. En måde at styrke denne udvikling på er ved at sammentænke kommunens strategi om grønne forbindelser med udviklingen af kvarterets infrastruktur. En grøn indretning af områdets gader og byrum kan være med til at gøre det mere attraktivt at færdes og opholde sig i Skt. Kjelds Kvarter Syd.

GRØNNE FORBINDELSER

Flere af Københavns asfalterede gader skal lives op og udformes med flere træer og/eller anden beplantning. Det gør det muligt at komme fra A til B uden på noget tidspunkt at miste det grønne udsyn. Sammen med byens eksisterende parker og de nye lommeparker skal gaderne danne en grøn tråd gennem København.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

3.4 At tænke byrum og sundhed sammen

Forskning viser, at de fysiske omgivelser i høj grad har indvirkning på folks aktivitetsniveau (WHO 2006). Indretningen af byrummet spiller derfor en afgørende rolle for, hvordan og hvor meget vi bevæger os. Samme forskning peger på, at de vigtigste barrierer for et aktivt liv er:

- bekymringer vedrørende tryghed og sikkerhed
- forestillingen om mangel på tid
- manglende motivation

Med udgangspunkt i disse tre elementer kan der i regi af områdefornyelsen sættes ind med særlige udviklingsindsatser, der skaber øget sundhed og bevægelse i kvarteret.

Tryghed og sikkerhed er en afgørende faktor for at folk bevæger sig. Her kan eksempelvis arbejdes med børns transport til og fra skole. Oplever forældrene at børnenes skolevej ikke er sikker, så kører de dem hellere i bil. Sikkerhed er ligeledes centralt for ældre mennesker. Her er tilgængelighed og mulighed for at kunne tage et hvil halvvejs på turen væsentlige

AKTIVE STIER LANGS LERSØ PARKALLÉ

Den brede grønne bræmme der løber langs Lersø Parkalle kan med fordel indrettes til bevægelse. I kraft af sin bredde vil det være muligt at indrette området til flere forskellige målgrupper. Stien kan skabe forbindelse imellem Lersø Parken og Fælledparken. En idé er at anlægge en løbesti med udstrækningsfaciliteter. Lersø Parkalle er samtidig en skolevej for de mange børn fra Nørrebro der går i Klostervængets Skole. En aktiv-skolevej på strækningen er derfor en anden oplagt mulighed. Ved at oprette en 'Tarzan-sti' eller parkour-bane giver man børnene mulighed for at lege sig i skole langs en sikker strækning. Et sådant tiltag kunne med fordel udformes i samarbejde med Områdefornyelserne i Haraldsgadekvarteret Nord og Syd.

trygheds- og sikkerhedselementer. Oplysning af gader, afskærmede løbestier mv. er sikkerhedsaspekter, der har betydning for, om borgerne bruger byrummet aktivt også i de mørke timer. En tryk og sikker infrastruktur for alle er derfor essentiel for at skabe et kvarter i bevægelse.

Langs Lersø Parkallé er store potentialer for at skabe bevægelses- og aktivitetsmuligheder.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Manglende tid som en barriere for fysisk udfoldelse viser behovet for at skabe idræts- og bevægelsesfaciliteter i nærområdet. En undersøgelse af *Danskernes motions- og sportsvaner – 2007* (Pilgaard 2008) viser, at hvis der er mere end 15 minutters transporttid til en idrætsfacilitet, så falder motivationen for at bruge den. En oplagt mulighed er at indrette grønne gårde og aktive pladser i kvarteret, så der er aktivitetsmuligheder i nærområdet. Her kan man lade sig inspirere af idéer om lommeparker, legegader og Kultur- og Fritidsforvaltningens bud på "*10 næridrætsanlæg der rykker!*" (2009).

Oplevelsen af manglende tid kan også imødekommes ved at styrke mulighederne for hverdagsmotion. Hverdagsmotion er en måde at tænke fysisk aktivitet ind i hverdagens gøremål. Tanken er især oplagt i forhold til transport. Transporten til og fra skole, arbejde eller indkøb er en oplagt måde at styrke hverdagsmotionen for den enkelte på. Det er derfor vigtigt at skabe gode faciliteter og rammer for, at kvarterets beboere vælger en sund og aktiv transportform. Oprettelse og forbedring af cykelstier og fortove er traditionelle og effektive tiltag til styrkelse af hverdagsmotion.

Manglende motivation er endnu en barriere for det aktive liv – Det sunde valg skal være det lette valg (WHO 2006). Derfor spiller elementer som grønne omgivelser, tryghed og nærhed også ind på motivationen for at bevæge sig. Det er samtidig afgørende, at et kvarter indeholder forskelligartede, spændende og flerfunktionelle aktivitetsmuligheder, som retter sig mod de mange borgere med forskellige ønsker, lyster og behov. Desuden er også de sociale omgivelser med til at præge den enkeltes motivation for at bevæge sig og leve sundt.

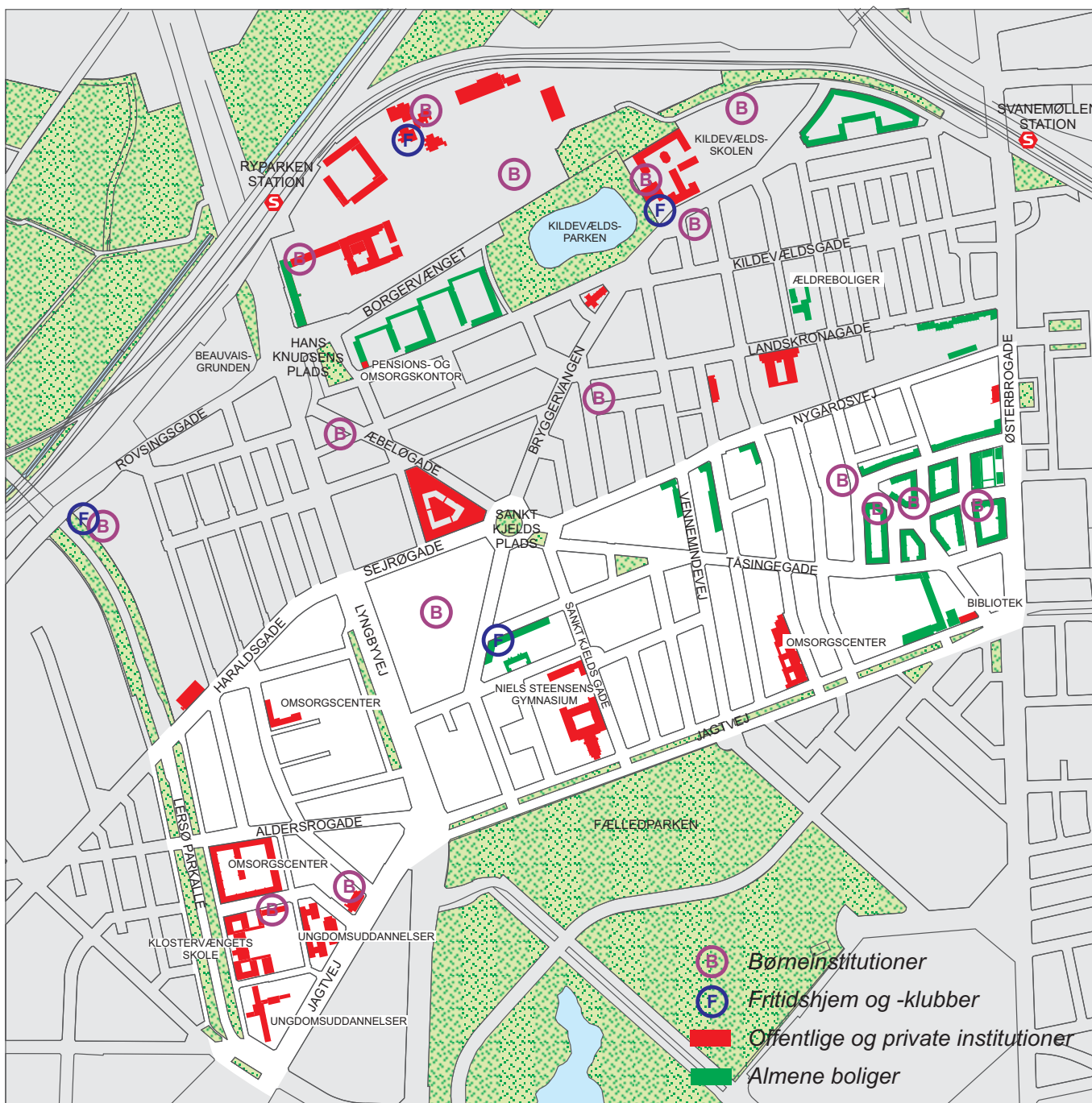
Borgerne skal motiveres til at cykle frem for at tage bilen.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

4. SKT. KJELDS KVARTER SYD – I EN SOCIAL OG KULTUREL OPTIK

Der er i dag 11.146 beboere i området. I kraft af områdets mange uddannelsesinstitutioner og videns- og servicearbejdspladser, er der også dagligt mange udefrakommende brugere af området. En områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter Syd med fokus på sociale og fysiske forbedringer, vil derfor få betydning for mange menneskers liv og hverdag.

Skt. Kjelds Kvarter Syd er et område med en alsidig beboersammensætning. Det er derfor særlig relevant at fokusere på at skabe større socialt engagement og kontakt- og netværksskabende aktiviteter i området. Helhedsorienterede indsatser vil kunne fremme integrationen mellem forskellige sociale og etniske grupper i området, eksempelvis ved at lave konkrete initiativer og aktiviteter rettet mod unge, ældre eller folk udenfor arbejdsstyrken.

Institutioner og almene boliger i Skt Kjelds Kvarter.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

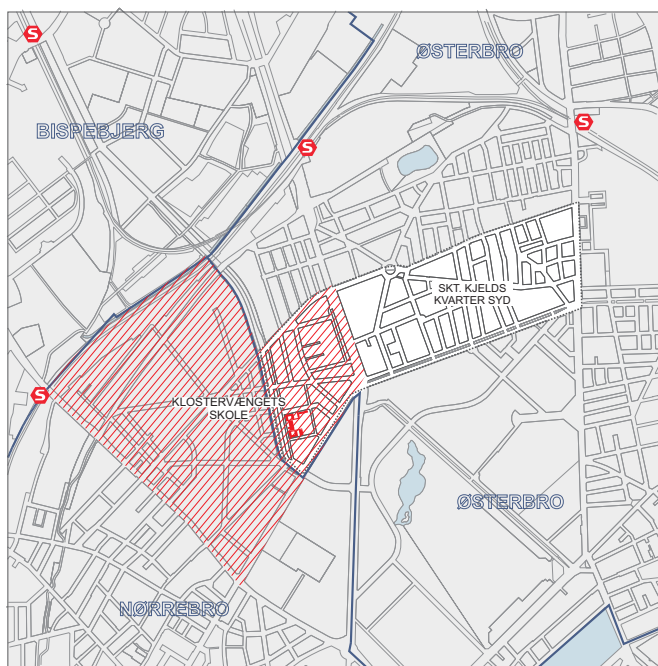
4.1 Et kultur- og idrætssvagt område

Det triste image i Skt. Kjelds Kvarter Syd skyldes ikke alene den fysiske fremtoning. Området har, udover ét bibliotek, ingen kultur- eller fritidsinstitutioner. Der er derfor ikke meget liv i området, og det er med til at skabe indtrykket af et udslukt og kedeligt område. Behovet for flere aktiviteter i området kommer også til udtryk i Østerbro Bydelsplan, hvor flere borgere efterspørger bedre muligheder for at kunne bruge nærområdet aktivt og flere kulturelle aktiviteter i området.

Kvarteret er rigt på offentlige og private uddannelsesinstitutioner og plejehjem (se kort forrige side). En måde at skabe flere kultur- og idrætstilbud i området kunne derfor være at åbne de mange institutioner, så flere beboere kan bruge faciliteterne, også i aftentimerne. Ved at åbne disse institutioner skabes samtidig gode muligheder for møder mellem borgere med forskellige baggrunde, og det kan derved være med til at styrke den sociale sammenhængskraft i Skt. Kjelds Kvarter Syd. Herudover kan en områdefornyelse være med til at styrke Biblioteket som kulturel institution for alle kvarterets borgere.

DET ÅBNE PLEJEHJEM

Plejehjemmenes gode faciliteter kan anvendes til aktiviteter for områdets beboere, og derved åbne op for mødet mellem forskellige generationer og skabe mere liv og aktivitet på plejehjemmet. Et eksempel kunne være forældre-barn gymnastik eller tangotimer, med efterfølgende aftenkaffe med de ældre, eller en gåtur sammen med en beboer. At åbne plejehjemmene op vil samtidig styrke integrationen mellem de svageste ældre borgere og andre borgere i kvarteret. Projektet er under udvikling i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Kort over Klostervejens skoledistrikt

4.2. En folkeskole med udfordringer

De demografiske statistikker over Skt. Kjelds Kvarter Syd illustrerer ikke fuldt ud de reelle udfordringer i området. I statistikkerne ses det eksempelvis, at antallet af borgere med ikke-vestlig baggrund ligger lavt i forhold til gennemsnittet i København (se bilag 1, tabel 2). Realiteten i området er dog den, at skoledistrikterne går på tværs af bydelene. Det betyder, at Klostervejens Skole hovedsageligt har elever fra Ydre Nørrebro, og 98 % af disse er af ikke-vestlig baggrund. Udviklingen af Skt. Kjelds Kvarter Syd må derfor tage hensyn til disse mange unge mennesker, som dagligt præger og færdes i kvarteret, selv om de ikke bor i kvarteret.

På grund af de integrationsmæssige og sociale opgaver er Klostervejens Skole som en del af et pilotprojekt i 2007, blevet gennemrenoveret og omdannet til heldagsskole. Skolen tilbyder i dag sine elever et integreret undervisnings- og fritidstilbud. Her er der blandt andet fokus på fysiske aktiviteter, integrationsfremmende tiltag og sund og nærende skolemad. En områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter Syd vil kunne understøtte og supplere disse projekter, og samtidig skabe aktiviteter, der styrker mødet mellem skolen og kvarterets øvrige beboere.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

EN ÅBEN FOLKESKOLE

Klostervængets Skole har allerede i dag en åben profil overfor lokalområdet. Et eksempel er madklub for etniske kvinder. Kvinderne, som ofte har børn på skolen, lærer her skolen at kende på en ny måde, og de kan bruge skolens lokaler til at mødes udenfor hjemmet uden mænd og børn.

I betragtning af skoledistriktets udformning er det oplagt at indlede et samarbejde med områdefornyelserne i Haraldsgadekvarteret Nord og Syd, på udvalgte områder. Elevernes skole- og dagligliv går som beskrevet på tværs af de to områder, og erfaringsudveksling og tiltag kunne med fordel ske på tværs af indsatserne. Et eksempel kunne være at udvide tilbuddet om skolesport, der i dag er begrænset til kun at gælde for Nørrebro, til også at omfatte Skt. Kjelds Kvarter.

4.3. Beskæftigelse

I Skt. Kjelds Kvarter Syd findes karréer med betydelige udfordringer på beskæftigelsesområdet (se bilag 2, temakort 4). I kvarterets vestlige hjørne er der bebyggelser hvor mere end 50 % af beboerne er udenfor arbejdsstyrken. I kvarterets østligste område ses også karreer med mange beboere uden beskæftigelse, især i de mange almene boliger omkring Reersøgade og det almene boligbyggeri på Jagtvej.

At stå udenfor arbejdsmarkedet kan ofte give oplevelsen af at stå udenfor samfundet. En områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter Syd vil åbne mulighed for at igangsætte nye initiativer og understøtte de allerede eksisterende initiativer og tilbud rettet mod borgere, der længe har været udenfor arbejdsmarkedet og derfor også er socialt marginaliseret. Det er relevant at indtænke temaet om sundhed og bevægelse specifikt i forhold til denne gruppe af borgere. En oplagt mulighed er at lade sig inspirere af projektet "Mit liv - min sundhed" (se boks på næste side).

Kvarterets pladser skal udvikles, så der skabes samlingssteder for liv og aktiviteter for alle kvarterets beboere.

4.4. Mange ældre borgere

Særlig karakteristisk for Skt. Kjelds Kvarter Syd er, at en stor andel af beboerne har en høj alder, idet ca. 20 % af områdets borgere er over 60 år (se bilag 1). En årsag til denne fordeling er, at der ligger tre plejehjem i området. Det er dermed ikke kun en demografisk tendens blandt beboerne, men et permanent forhold i området. Det er derfor vigtigt at tænke denne borgergruppe specifikt ind i områdefornyelsen, både i forhold til den fysiske indretning af området, i forbindelse med de sociale tiltag og i forhold til temaet om sundhed og bevægelse.

Området er karakteriseret ved mange ældre beboere.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

MIT LIV – MIN SUNDHED

Sundhedsstyrelsen, Folkesundhed København og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen har siden 2007 samarbejdet omkring projektet *"Mit liv - min sundhed"*.

Det primære formål med projektet er at udvikle metoder til forbedring af beskæftigelsen for kontanthjælpsmodtagere igennem en systematisk sundhedsindsats med fokus på sundere livsstil, sociale netværk og højere grad af mestringsevne (tiltro til egne evner). Det er projektets vision, at sundhedsfremme bliver et relevant element i aktiveringsindsatsen. Afprøvning af forskellige sundhedstilbud og evalueringen af indsatsen kan give et bud på, hvordan man bedst mulig målretter en sundhedsindsats mod denne specifikke gruppe, og hvordan en sådan indsats kan have en positiv afsmittende virkning på disse menneskers liv i bred forstand.

DEN SUNDE MADKLUB

Et eksempel kunne være en madklub for langtidsarbejdsløse under temaet billig, sund og lækker mad. Langtidsarbejdsløse er ofte i risikogruppen for også at blive langtidsfattige, dette skaber særlige sundhedsudfordringer for denne gruppe, fordi sunde madvarer ofte er dyre madvarer. En madklub med fokus på ernæring, økonomi og deltagernes egne ønsker og evner indenfor sundhed og madlavning, kunne være rammen for en ugentlig fællesspisning.

4.5. Sundhed i et socialt og mentalt perspektiv

Forskning viser, at sundhed har en social slagside idet sociale levevilkår og uddannelse i høj grad indvirker på menneskers sundhed og trivsel. I rapporten *At prioritere social ulighed i sundhed* (Didriksen m.f. 2006) undersøges sammenhængen mellem socioøkonomisk status og sundhed. Undersøgelsen viser, at uddannelses- og indkomstniveau er proportionel med sundhedstilstanden, og at det at stå udenfor arbejdsmarkedet har sammenhæng med øget sygelighed og dødelighed. Desuden påpeges det i rapporten *Danskernes motions- og sportsvaner* (Pilgaard 2008), at førtidspensionister, folkepensionister, efterlønnere og arbejdsløse i større grad end andre oplever at være i dårlig fysisk form¹⁾.

Af betydning for det generelle sundhedsniveau blandt befolkningen er også den mentale sundhed. Sundhedsstyrelsen definerer mental sundhed som *"en tilstand af trivsel, hvor individet kan udfolde sine evner, kan håndtere dagligdagsudfordringer og stress samt indgå i menneskelige fællesskaber"* (Sundhedsstyrelsen 2008). De to temaer det især er relevant at arbejde med i forbindelse med en områdefornyelse er udfoldelse af den enkeltes evner og menneskelige fællesskaber:

Udfoldelse af evner handler om at skabe rum, hvor folk kan få lov til at udfolde sig. Det sker bl.a. i borgerinddragelsesprocessen i en områdefornyelse, hvor konkrete projekter udvikles. Opsøgende arbejde, hvor man vil inddrage kvarterets mindre ressourcer stærke borgere og deres kompetencer i denne proces, er derfor et mål i sig selv. Andre tiltag er projekter og netværk, hvor borgere får mulighed for at bruge og udvikle sine evner (se boks).

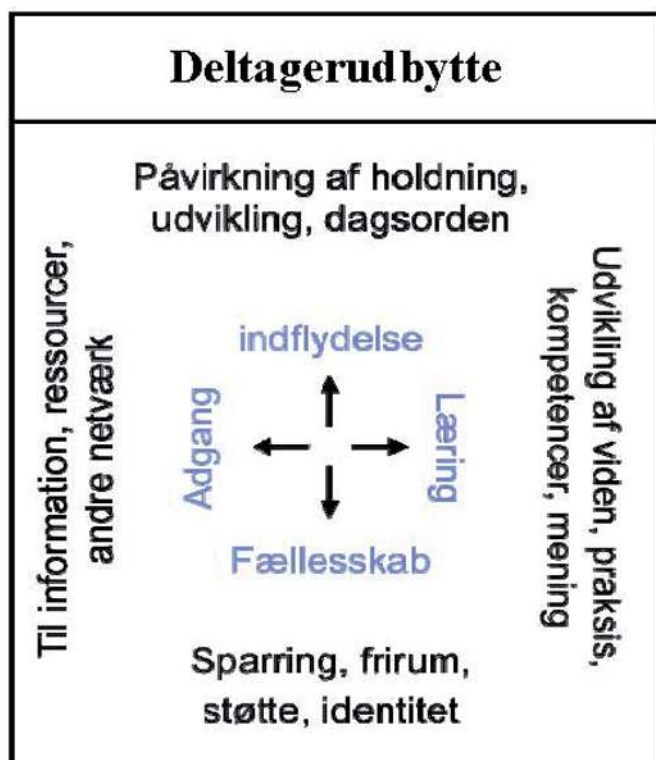
¹⁾ Samme rapport konkluderer samtidig, at der er en markant stigning i antallet af ældre mellem 60-79 år, som dyrker idræt. Dette tyder på, at der blandt ældre er store forskelle i aktivitetsniveauet. Der er en gruppe af meget aktive og en gruppe af meget lidt aktive (Pilgaard 2008)

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Menneskelige fællesskaber har at gøre med at udvikle sociale netværk og fællesskaber. Dette kan især være en mangel blandt enlige, ældre og for folk udenfor arbejdsmarkedet. En områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter vil derfor have sigte på at udvikle og styrke netværk, både specifikt indenfor disse grupper og på tværs af beboerne i kvarteret.

Sociale netværk og udfoldelse af egne kompetencer kan i sig selv styrke den mentale sundhed. Samtidig er det dokumenteret (Troelsen m.fl. 2008), at sociale relationer er afgørende for at tilegne sig og fastholde en given sundhedsadfærd. Faktorer som social status, sociale bindinger og social sammenhængskraft har betydning for den fysiske og psykiske sundhedstilstand. Mental og fysisk sundhed kan derfor med fordel tænkes ind i sociale og kompetencefremmende projekter.

5. DESIGNEDE NETVÆRK TIL NYE FORMER FOR BORGERINDDRAGELSE

Københavns Kommune søger Indenrigs- og Socialministeriet om yderligere 20 mio. kr. i støtte til særlige forsøgsindsatser fordelt på de to områdefornyelser i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd. Som del af disse forsøgsmidler ønsker Københavns Kommune at arbejde på at videreudvikle de borgerinddragelsesmetoder, der nu i en årrække har været praktiseret i Københavns Kommune i relation til de helhedsorienterede områdebaserede indsatser.

Målet er at skabe en bæredygtig udvikling i Skt. Kjelds Kvarter ved at identificere og udvikle de ressourcer, der ligger i området. Civile, sociale, kulturelle og erhvervsmæssige netværk skal styrkes, og derved give kvarteret, familierne og den enkelte beboer mulighederne for at skabe en selv bærende ramme for dagligdagen. Forsøgsindsatserne vil på den vis blive baseret på en forståelse af, at varige forandringer sker ved at beboerne gennem aktiv inddragelse selv er med til at forme de fysiske og sociale forandringer i området, og derved udvikles stærke selv bærende netværk.

Som supplement til den viden og de erfaringer, der ligger i Københavns Kommune, ønsker kommunen at indgå samarbejde med andre relevante aktører, såsom andre kommuner, Center for Boligsocial Udvikling og Indenrigs- og Socialministeriet. Herudover ønsker kommunen at inddrage eksterne parter til at understøtte og kvalificere udviklingen af nye strategiske netværksmodeller, som bygger på ideen om resourcebaseret udvikling.

Formålet med udviklingen af nye metoder til borgerinddragelse er at komme med konkrete bidrag til at udvikle metoder i lokalsamfundsarbejdet, som sikrer en resourcebaseret og udviklingsorienteret tilgang, og at skabe nye redskaber til, hvordan kommunen kan få et bredere udsnit af borgerne til at deltage i helhedsorienterede områdebaserede indsatser.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

BY X – BØRN OG UNGE SKAL INVOLVERES I DEN BY DE VOKSER OP I

Formålet med projektet By X er at inddrage børn og unge i konkrete projekter og udviklingsforløb hvor de kan bidrage med reel værdi, ideer og kvalificering. I sidste ende skal børn og unge have direkte indflydelse på de forandringer, som sker i byen. Det er målsætningen, at der opnås resultater indenfor det byudviklingsmæssige, samtidig med at børn og unge opnår ejerskab, lærings- og dannelsesmæssige resultater.

Designede netværk

Udviklingsarbejdet vil tage afsæt i tanker og erfaringer omkring designede netværk. Der er to centrale principper i designede netværk; det første er, at deltagelse sker på frivillig basis, og skal derfor motiveres med et synligt udbytte af deltagelsen.

I designede netværksprocesser findes fire grundlæggende retninger i forhold til det udbytte, man som deltager kan opnå ved at deltage aktivt (se figur side 25). Alle fire retninger: adgang, fællesskab, læring og indflydelse er relevante i forhold til borgernes motivation for at deltage i en områdefornyelsesindsats. Det centrale udbytte for borgerne vil dog primært være at opnå indflydelse gennem deres deltagelse. En netværksinddragelse af den enkelte borger skal derfor kunne tilbyde, at borgeren reelt kommer til at påvirke den kommende udvikling.

Det andet centrale princip i relation til designede netværk er, at ikke alle er interesserede i alt. Inddragelsen skal derfor være bygget op omkring et konkret mål, og være designet og faciliteret så den matcher borgerne og møder dem der, hvor de i forvejen har en social praksis. I designede netværk er det derfor væsentligt, at de enkelte netværk er fokuserede omkring *hvordan* en ændring eller et projekt skal udarbejdes, og ikke på de overordnede overvejelser om *hvad* der skal ændres eller udarbejdes.

FUTURE CITY GAMES

er udviklet af British Council i Storbritannien. Spillet er et værktøj til at finde kreative løsninger på byers udfordringer. Målet er at finde de bedste idéer til at forbedre livskvaliteten i et bymiljø. Deltagerne konkurrerer i hold med 5-6 deltagere pr. hold, hvor hvert hold skal udforme, afprøve og til sidst præsentere deres idéer for de andre hold og for et panel af politikere med kendskab til kvarteret. Metoden har vist sig effektiv til at inddrage grupper af beboere, som normalt ikke kommer til orde, og hjælper derved til at udvikle og udnytte ressourcerne i et lokalområde. Samtidig får beboerne mulighed for at tilegne sig nye kompetencer og øve sig i, på nye kreative måder at samarbejde om at løse problemer.

At inddragelsen skal være bygget op omkring et konkret mål og være designet herefter betyder bl.a., at begrebet borgermøde skal nytænkes. En alternativ måde at inddrage beboerne på er gennem spillet Future City Games (se boks ovenfor).

Et mål er, at mødet med borgerne skal afspejle den praksis, som inddragelsen handler om. Når temaet er sundhed og bevægelse, er det derfor nødvendigt at medtænke disse begreber i mødet med borgerne. Hvis det er skoleveje, der skal udvikles, og derved skolebørn, der skal engageres, kan interaktionen foregå, når de er på vej til og fra skole. Hvis det er etableringen af rollatorruter for ældre, kan det foregå som en rullende snak med en gruppe ældre beboere eller som caféseminarer på plejehjemmene i kvarteret. Det essentielle er at møde beboerne der, hvor de har en lokal social praksis, ikke mindst da det er her, nye tiltag lettest forankres.

Et væsentligt element i udviklingen af nye borgerinddragelsesmetoder er at dokumentere og evaluere processer og resultater, så de kan blive til gavn for andre helhedsorienterede områdebaserede indsatser. Evalueringsindsatserne er beskrevet nærmere i næste kapitel.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

6. RAMMER FOR OMRÅDEFORNYELSERNE

6.1. Organisering

Kommunal organisering

Det er Københavns Kommunes mål at realisere en helhedsorienteret indsats med inddragelse af alle forvaltninger i alle relevante faser. Endvidere har alle forvaltninger bidraget til udformningen af nærværende ansøgning.

Indsatsen hører under Teknik- og Miljøudvalget. Forvaltningen får til opgave at koordinere den helhedsorienterede og tværgående indsats i områdefornyelserne, samt at fungere som det administrative bindeled mellem forvaltninger, lokalområde og øvrige parter.

Centralt er der nedsat en styregruppe bestående af personer fra samtlige forvaltninger, som har til opgave at sørge for tværgående information og samarbejde mellem forvaltningerne om områdefornyelsesindsatserne.

Lokal organisering

På lokalt niveau kan organiseringen først fastlægges endeligt efter yderligere konsultationer med lokale interessenter og lokaludvalget. Det forventes, at der nedsættes en tværfaglig temagrube, som varetager planlægningen og realiseringen af den særlige forsøgsindsats.

Københavns Kommune vil arbejde med udformningen af den lokale organisering, som del af den særlige udviklingsindsats. Udformningen vil bl.a. ske på baggrund af ideerne med designede netværk.

6.2. Forankring

Målet med områdefornyelserne er at igangsætte en bæredygtig fornyelsesproces, som også kan fortsætte efter områdefornyelsesindsatsernes ophør. Samtidig er det vigtigt, at de kræfter, der er bragt i spil gennem lokale netværk og private investeringer får mulighed for at fortsætte efter områdefornyelsesindsatsernes ophør. Derfor skal det allerede fra starten overvejes og medtænkes i den videre planlægning, hvordan de konkrete projekter opnår bæredygtighed, og kan fastholdes og videreføres på både kort og langt sigt.

I områdefornyelsernes sidste fase udarbejdes der en konkret forankringsplan, der indeholder en konkret stillingtagen til organisatorisk og driftmæssig forankring af de enkelte projekter. I planen skal tages stilling til, hvilke projekter der skal afsluttes, og hvilke projekter der skal videreføres driftmæssigt i kommunalt regi, og hvilke der kan videreføres af lokale foreninger og lignende.

Det forventes, at mange af de projekter, som igangsættes af områdefornyelserne, vil blive forankret i lokaludvalget, der har kendskab og ejerskab til områdefornyelsernes projekter. Lokaludvalget har beslutningskompetence vedrørende puljemidler til bydelsrelaterede aktiviteter indenfor demokrati, kultur og netværk.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

6.3. Evaluering

Københavns Kommune finder det vigtigt, at områdefornyelsesindsatserne løbende evalueres. En løbende procesevaluering af projekterne giver både mulighed for løbende justeringer i indsatserne, og for at opsamle og bearbejde erfaringer, så de også er tilgængelige for fremtidige områdefornyelsesindsatser. Københavns Kommune er pt. i gang med at udarbejde et evalueringsredskab, en såkaldt strategiskabelon, som fremover skal bruges til at systematisere en løbende evaluering af de områdebaserede indsatser i kommunen.

Udover en løbende procesevaluering arbejder Københavns Kommune med videreudviklingen af det Socioøkonomiske Københavnerkort. Det Socioøkonomiske Københavnerkort er et kort, der illustrerer hvilke kvarterer, der ud fra en række økonomiske og sociale parametre er mest udsatte, og derfor trænger til et løft. Desuden vil kvalitative data indsamles i forbindelse med udarbejdelsen af de to statusrapporter, der afleveres til Indenrigs- og Socialministeriet henholdsvis to år inde i projektet og ved afslutningen i år 2016.

Kortet forventes at være opdateret i 2010 og intentionen er, at områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter ved hjælp af kortet løbende skal evalueres over de næste fem år. Det vil derfor tilstræbes, at kvantificerbare succeskriterier og målsætninger for områdefornyelserne i Skt. Kjelds Kvarter kan aflæses i Det Socioøkonomiske Københavnerkort. Målet er herved at udvikle et evaluerings- og styringsredskab, der også kan bruges til fremtidige områdefornyelse og andre områdebaserede indsatser.

De to evalueringsniveauer, den kvantitative måling i det Socioøkonomiske Københavnerkort og kvalitative data om projekternes processer, erfaringer og resultater skal supplere hinanden. Ved at holde de to dataniveauer op imod hinanden, etableres et mere kvalificeret grundlag at vurdere og diskutere de samlede effekter af områdefornyelserne ud fra.

6.4. Foreløbig tidsplan for Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd

Fase 1: Forprojekt

April - Juni 2010	Tilbage melding fra ministeriet og politisk behandling af ansøgningen
2. kvartal 2010	Ansættelse af sekretariat
3. og 4. kvartal 2010	Projektet og borgerinddragelsesprocessen forberedes af sekretariatet. Kvarterplanproces med borgerinddragelse igangsættes
1. og 2. kvartal 2011	Kvarterplanen udarbejdes i dialog mellem kommunens forvaltninger og kvarterets borgere
3. kvartal 2011	Beslutningsproces om kvarterplan. Styregruppen indstiller forslag til kvarterplan til Borgerrepræsentationen
4. Kvartal 2011	Borgerrepræsentationen og Indenrigs- og Socialministeriet godkender kvarterplanen

Fase 2: Realiseringsfasen

1. Kvartal 2012	Udarbejdelse af konkret og synlig forankringsplan
2012 - 2016	Realisering af kvarterplanen

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Fase 3: Forankringsfasen

1. Kvartal 2016	Realiseringsfasen organiseres. Der nedsættes arbejdsgrupper under de enkelte delprojekter
4. Kvartal 2016	Projektet afsluttes, og der udarbejdes en afsluttende statusrapport til Indenrigs- og Socialministeriet.

6.5. Økonomi for Skt. Kjelds Kvarter Syd

Københavns Kommune ansøger om 10 mio. kr. af den statslige udgiftsramme til områdefornyelsen i Skt. Kjelds Kvarter Syd.

Herudover ansøges om øget refusion på 10 mio. kr. til udgifter i forbindelse med den særlige forsøgsindsats i forhold til:

- udvikling af nye redskaber til borgerinddragelse i byfornyelsesprojekter
- udvikling af nye tilgange til sociale indsatsområder, der skaber øget sundhed og bevægelse blandt beboerne i kvarteret
- forsøg med fysiske byrumsløsninger, der skaber øget sundhed og bevægelse blandt beboerne i kvarteret.

Af nedenstående skema fremgår det, hvordan midlerne til indsatsen i området tænkes fordelt på henholdsvis den ordinære områdefornyelsesindsats og den særlige forsøgsindsats.

I det samlede budget er indregnet 20 mio. kr. fra Københavns Kommune, 10 mio. kr. fra den statslige udgiftsramme, samt 10 mio. kr. fra den statslige ramme til særlige forsøgsindsatser. Det samlede budget for områdefornyelsen bliver derved 40 mio. kr. i Skt. Kjelds Kvarter Syd.

Fordeling af midler til indsatsen i den ordinære områdefornyelse i Skt. Kjelds Kvarter Syd

Projekter og aktiviteter	13.500.000 kr.
Små synlige projekter	5.000.000 kr.
Information og møder	1.000.000 kr.
Drift af sekretariat	10.000.000 kr.
Lokaler	500.000 kr.
I alt	30.000.000 kr.

Fordeling af midler til indsatsen i forhold til den særlige forsøgsindsats i Skt. Kjelds Kvarter Syd

Udvikling af nye borgerinddragelsesmetoder	1.000.000 kr.
Udvikling af metoder og tilgange til sociale indsatsområder	2.500.000 kr.
Udvikling af fysiske byrumsløsninger	6.500.000 kr.
I alt	10.000.000 kr.

Københavns Kommune anser det for vigtigt at mobilisere private investeringer i kvarteret, og at inddrage private ressourcer i områdefornyelsen. Dette vil bl.a. ske ved:

- at søge at igangsætte offentlige-private-partnerskaber (OPP)
- at indgå tæt samarbejde med de almene boligorganisationer og -afdelinger i kvarteret
- at samarbejde med private fonde, organisationer, foreninger o.l. Kommunen har gode erfaringer med at organisere samarbejder i partnerskaber mellem kommunen og private aktører
- at forudsætte privat medfinansiering som betingelse for at opnå støtte til projekter på private fællesveje, privat grund, o.l.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

- at forhandle med ejerne af private udlejningsejendomme om finansiering af vedligeholdelsesarbejder ved bygningsfornyelse
- at forhandle med de berørte ejendomme om medfinansiering af fælles friarealer

7. ANVENDT LITTERATUR

Andersen, Rasmus B. (2009) *Aktiverende Arkitektur og Byplanlægning* Danmarks Idrætsforbund og Indenrigs- og Socialministeriet

De Vanføres Boligselskab (2009) *Ansøgning om helhedsplan for De Vanføres Boligselskab*

Diderichsen, Finn, Habroe, Maria og Nygaard, Else (2006) *At prioritere social ulighed i sundhed – analysestrategi og resultater for Københavns Kommune* Folkesundhed København

Eplov, Lene Falgaard og Lauridsen, Sigurd (2008) *Fremme af mental sundhed – baggrund, begreb og determinanter* Sundhedsstyrelsen

Jensen, Bjarne Bruun (2009) *Sundhedspædagogiske kernebegreber*

Kamper-Jørgensen, Finn, Almind, Gert og Jensen, Bjarne Bruun (red.) *Forebyggende Sundhedsarbejde* Munksgaard Danmark

Kamper-Jørgensen, Finn, Kjøller, Mette og Toftager, Mette (2009) *Den sunde by – Dokumentation af de faktorer, som påvirker sundhed i den tætte by og forstaden som led i udvikling af bæredygtig planlægning* By- og landskabsstyrelsen

Nielsen, Andreas Rønne, Rørbæk, maria og Wancher, Tore (2007): *Netværkstedet*, Djøfs Forlag

Københavns Kommune (2009) *10 næridrætsanlæg der rykker!*

Københavns Kommune (2009) *Bydelsplan Østerbro*

Københavns Kommune (2009) *Byfornyelse 2009-2013 – en bæredygtig strategi for bygnings- og gård-fornyelser*

Københavns Kommune (2009) *Lommeparker, træer og andet godt*

Københavns Kommune (2009) *Metropol for mennesker – visioner og mål for Københavns byliv 2015*

Københavns Kommune (2003) *ByskabsAtlas København*

Københavns Kommune (2008) *Hvordan bekæmper vi ældres ensomhed?*

Københavns Kommune (2007a) *10 i én*

Københavns Kommune (2007b) *Faktahæfte Østerbro* Nielsen, Gert, Roessler, Kirsten Kaya, Toftager, Mette og Troelsen, Jens (2008) *De bolignære områders betydning for sundhed* Syddansk Universitet

Pilgaard, Maja (2008) *Danskernes motions- og sportsvaner 2007 – Nøgletal og tendenser* Idrættens analyseinstitut

Schytte, Benny (2009) *Mere bevægelse i byens rum – et idékatalog om byfornyelse og moderne legegader* Indenrigs- og Socialministeriet

WHO (2006) *Fysisk aktivitet og aktiv livsstil i byer*

Relevante hjemmesider

Galleri Hamlet: www.galleri-hamlet.dk

Ghetto Gourmet: www.ghettogourmet.ning.com

Mit liv – min sundhed: www.2.kk.dk/folkesundhed

Social Ventures 2200: www.socialventures2200.dk

Om initiativer for cyklister i København: www.copenhagenize.com og www.kk.dk/cyklernesby

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

BILAG

BILAG 1: STATISTISK OVERSIGT - SKT. KJELDS KVARTER SYD..... 33

BILAG 2: TEMAKORT

Temakort 1: Små boliger	34
Temakort 2: Boliger med installationsmangler	35
Temakort 3: Personer fra ikke-vestlige lande	36
Temakort 4: 16-66-årige udenfor arbejdsstyrken	37

BILAG 3: VURDERINGSSKEMA FOR SKT. KJELDS KVARTER SYD 38

BILAG 4: OM UDVÆLGELSE AF OMRÅDER TIL OMRÅDEFORNYELSE 2010 39

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

BILAG 1: STATISTISK OVERSIGT - SKT. KJELDS KVARTER SYD

Tabel 1 - Beboerne pr. 1.1.2009

	Skt. Kjelds Syd	Hele København
Beboere i alt	11.146	518.574
Aldersfordeling		
0-17-årige	14,2 %	17,3 %
18-29-årige	24,2 %	24,4 %
30-59-årige	41,4 %	43,0 %
Over 60 år	20,2 %	15,3 %

Tabel 2 - sociale forhold

	Skt. Kjelds Kvarter Syd	Hele København
Uddannelsesniveau pr. 1.1.07		
16-64-årige med folkeskolen som det højeste udd. niveau	19,0 %	23,4 %
Gymnasial uddannelse	8,8 %	8,5 %
Erhvervsfaglig uddannelse	20,2 %	19,2 %
Videregående uddannelse	30,5 %	28,2 %
Under uddannelse	21,5 %	20,7 %
Andel 16-66-årige udenfor arbejdsstyrken pr. 1.1.07	21,8 %	23,9 %
Borgere med ikke-vestlig herkomst pr. 1.1.09	9,1 %	14,5 %

Tabel 3 - Boliger pr. 1.1.09

	Skt. Kjelds Kvarter Syd	København
Antal boliger	7.250	295.632
Antal boliger opført før 1950	67,6 %	73,1 %
Ejerforhold		
Almene boliger	16,1 %	20,2 %
Ejeboliger	14,6 %	20,4 %
Andelsboliger	39,8 %	32,5 %
Privat udlejning	29,5 %	25,1 %
Offentligt ejede boliger	0,0 %	1,8 %
Boliger med installationsmangler	10,4 %	12,3 %
Boligstørrelse		
Boliger under 60 m ²	33,6 %	31,4 %
Boliger fra 60-79 m ²	29,2 %	29,3 %
Boliger fra 80-99 m ²	20,4 %	19,6 %
Boliger fra 100-119 m ²	11,5 %	9,2 %
Boliger over 120 m ²	5,3 %	10,5 %

Tabel 4 - bolig og erhvervsareal pr. 1.6.08

	Skt. Kjelds Kvarter Syd
Samlet boligareal	527.934m ²
Samlet erhvervsareal	247.808m ²

Tabel 5 - Arbejdspladser pr. 1.1.07

	Skt. Kjelds Kvarter Syd	København
Antal arbejdspladser i alt	5.228	342.139
Fremstillingsvirksomhed m.v.	2,5 %	5,50 %
Bygge- og anlægsvirksomhed	1,3 %	2,20 %
Handel, hotel og restauration	12,7 %	16,00 %
Transport og kommunikation	0,9 %	8,10 %
Finansiering og forretningsservice	53,1 %	26,20 %
Offentlig administration	0,00 %	10,20 %
Undervisning	9,2 %	6,80 %
Social- og sundhedsvæsen	13,4 %	14,30 %
Renovation, foreninger og forlystelser	6,7 %	10,10 %
Uoplyst (inkl. landbrug og råstofudvinding)	0,2 %	0,60 %

SKT. KJELDS KVARTER SYD - ET KVARTER I BEVÆGELSE

Temakort 1: Små boliger (under 60 m²), pr. 1.1.2009

Kun karréer med mindst
10 etage- / kollegieboliger
i B-, C-, S- og E-områder

Red: Områder med behov for områdeløft
Grøn: Igangværende eller afsluttede områdeløft

Små boliger (under 60 m²), pr. 1.1.2009
Karréer med mindre end 0,5 procent små boliger er ikke medtaget
■ 75 procent eller flere
■ 50 til 74 procent
■ 25 til 49 procent
■ 1 til 24 procent

Gennemsnit for Københavns Kommune: 31,4 %

Christiania er ikke medtaget

Kilde: Københavns Kommune

SKT. KJELDS KVARTER SYD - ET KVARTER I BEVÆGELSE

Temakort 2: Boliger med installationsmangler, pr. 1.1.2009

Kun karréer med mindst
10 etage- / kollegieboliger
i B-, C-, S- og E-områder

Rød: Områder med behov for områdeløft
Grøn igangværende eller afsluttede områdeløft

Boliger med installationsmangler, pr. 1.1.2009
Karréer med mindre end 0,5 procent boliger med installationsmangler er ikke medtaget

■	70 procent eller flere
■	40 til 69 procent
■	20 til 39 procent
■	1 til 19 procent

Gennemsnit for Københavns Kommune: 12,3 %

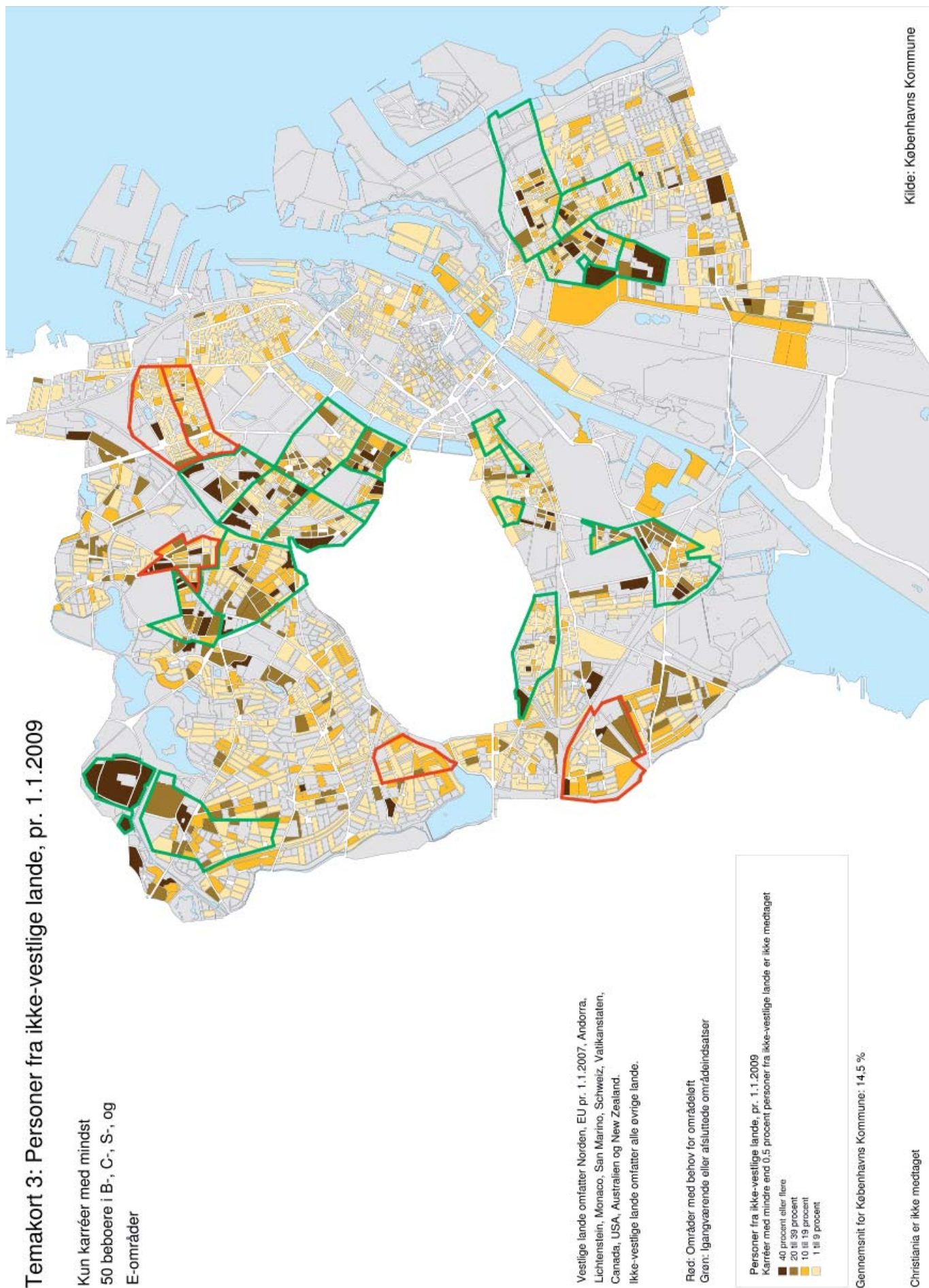
Christiana er ikke medtaget

Kilde: Københavns Kommune

SKT. KJELDS KVARTER SYD - ET KVARTER I BEVÆGELSE

Temakort 3: Personer fra ikke-vestlige lande, pr. 1.1.2009

Kun karréer med mindst
50 beboere i B-, C-, S-, og
E-områder

Vestlige lande omfatter Norden, EU pr. 1.1.2007, Andorra, Lichtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.
Ikke-vestlige lande omfatter alle øvrige lande.

Rød: Områder med behov for områdelejlighed
Grøn: Igangværende eller afsluttede områdeindsatser

Personer fra ikke-vestlige lande, pr. 1.1.2009
Karréer med mindre end 0.5 procent personer fra ikke-vestlige lande er ikke medtaget

40 procent eller flere
20 til 39 procent
10 til 19 procent
1 til 9 procent

Gennemsnit for Københavns Kommune: 14,5 %

Christiania er ikke medtaget

Kilde: Københavns Kommune

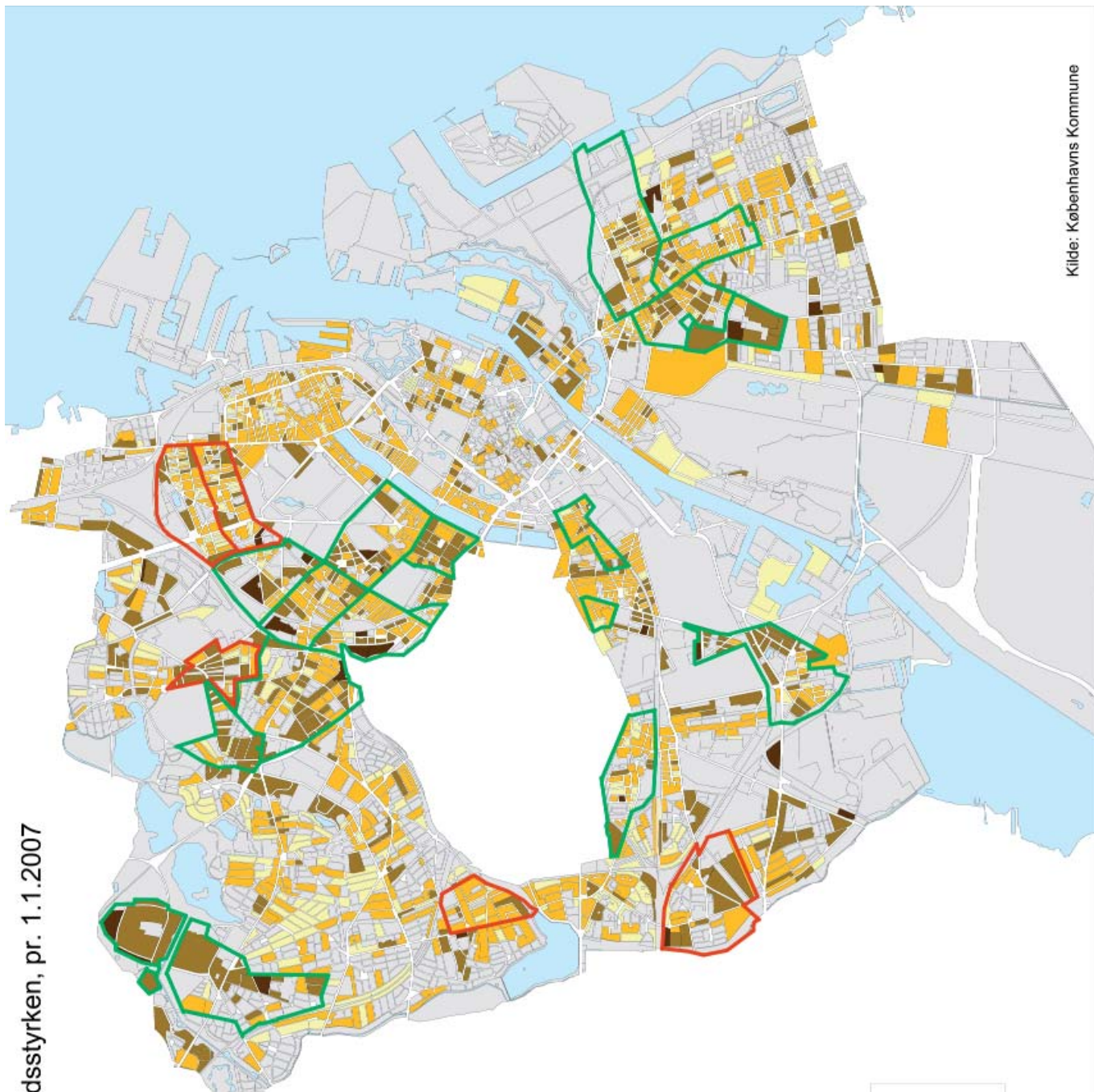
SKT. KJELDS KVARTER SYD - ET KVARTER I BEVÆGELSE

Temakort 4: 16-66 årige uden for arbejdsstyrken, pr. 1.1.2007

Kun karriere med mindst 50

16-66 årige i B-, C-, S-, og

E-områder

Rød: Områder med behov for områdefornyelse

Grøn: Igangværende eller afsluttede områdeindsatser

Personer uden for arbejdsstyrken i forhold til 16-66 årige, pr. 1.1.2007

Karrier med mindre end 0,5 procent 16-66 årige uden for arbejdsstyrken er ikke medtaget

50 procent eller flere

25 til 49 procent

15 til 24 procent

1 til 14 procent

Gennemsnit for Københavns Kommune: 23,9 %

Christiania er ikke medtaget

Kilde: Københavns Kommune

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

BILAG 3: VURDERINGSSKEMA FOR SKT. KJELDS KVARTER SYD:

Ældre byområder i større byer, hvor der er et væsentligt behov for bygningsfornyelse

Vurdering	Betydning
0	Ikke relevant
1	Ikke noget problem
2	Et lille problem
3	Et vist problem
4	Et stort problem
5	Et meget stort problem

Er det et problem, at der er:

Vurdering på
en skala 1-5

Fysiske forhold i området

- nedslidte boliger med dårlig standard?	5
- ensidig boligstruktur?	1
- behov for fælles friarealforbedring ved boligerne?	4
- behov for nedrivning, renovering eller omdannelse af erhvervsbygninger?	1
- grimme eller nedslidte byrum?	5
- trafikproblemer?	5
- manglende beboer- og fritidsfaciliteter?	5
- nedslidte eller manglende friarealer?	5

Sociale forhold i området

- mange beboere, som mangler beskæftigelse?	3
- mange beboere, som har sociale problemer?	3
- problemer med kriminalitet og hærværk mv.?	2

Erhverv

- genevoldende erhverv?	1
- mangler erhverv, som kan bidrage positivt til områdets udvikling?	3

Organisatoriske forhold i området

- et svagt foreningsnetværk?	4
- svært at etablere samarbejdspartnere til områdefornyelsen?	1

Byfunktioner i området

- manglende nærhed til privat service?	2
- manglende nærhed til offentlig service?	4
- manglende muligheder for fritidsaktiviteter?	5

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

BILAG 4: OM UDVÆLGELSE AF OMRÅDER TIL OMRÅDEFORNYELSE 2010

Lov om Byfornyelse og udvikling af byer, som trådte i kraft 1. januar 2004, giver mulighed for, at kommunerne kan ansøge om midler til områdefornyelse. Områderne udpeges af den enkelte kommune, hvorefter den pågældende kommunalbestyrelse sender en ansøgning om reservation af midler til Indenrigs- og Socialministeriet. Staten afsætter hvert år 50 mio. kr. til områdefornyelser, og hver ansøgning kan højst tildeles 10 mio. kr. fra den ordinære ramme til områdefornyelse. Det statslige bidrag kan højst udgøre 1/3 af de samlede udgifter til hvert projekt.

Udover denne ordinære ramme åbner §§ 96-99 i Lov om Byfornyelse og udvikling af byer mulighed for øget statslig refusion til projekter, der har karakter af "særlige forsøg". Inden for denne udvidede ramme er der mulighed for at ansøge staten om op til 20 mio. kr. til et områdefornyelsesprojekt.

Områdefornyelser, der kan komme i betragtning til denne særlige forsøgsramme, kan både indeholde metodiske og konkrete projektforsøg. Dvs. at der fx er mulighed for øget støtte til forsøg med metoder til borgerinddragelse, men at man også kan udarbejde forsøgsprojekter i forbindelse med borgerinddragelsen i kvarterplanprocessen. Det forventes, at der er øgede muligheder for øget refusion til projekter indenfor temaet "sundhed og bevægelse" i forbindelse med 2010-ansøgningsrunden.

Ved Indenrigs- og Socialministeriets reservering af udgiftsrammen til områdefornyelse i større byer prioriteres nedslidte byområder, hvor der er et væsentligt behov for bygningsfornyelse (traditionelle byfornyelsesområder) højest.

Udvælgelsen

Med udgangspunkt i ovenstående har Teknik- og Miljøforvaltningen gennemført en screening af hele kommunen for at indkredse, hvilke kvarterer, der i særlig grad har behov for en helhedsorienteret byfornyelsesindsats. Forvaltningen har brugt fire objektive parametre:

- små boliger (under 60 m²)
- boliger med installationsmangler (manglende bad og/eller toilet og/eller fjernvarme)
- 16-66 årige uden for arbejdsstyrken
- beboere med anden etnisk baggrund end dansk fra ikke-vestlige lande

Screeningen (se bilag 1-4) peger på, at følgende fem områder - nævnt i vilkårlig rækkefølge - har behov for en fysisk og social indsats:

- Skt. Kjelds Kvarter Nord
- Skt. Kjelds Kvarter Syd
- Bogholder Allé kvarteret
- Vigerslev
- Bispebjerg

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Derudover er der medtaget et femte objektivt parameter: andelen af privat udlejede boliger og andelsboliger. Dette parameter er medtaget, fordi midlerne til bygnings- og friarealforbedringer kun kan tildeles private udlejningsboliger og andelsboliger. Derfor er det væsentligt for estimering af tildeling af byfornyelsesmidler at medtage dette parameter, fordi det giver mulighed for at vurdere, hvor der er de bedste muligheder for at kombinere boligforbedring med forbedring af det sociale og fysiske kvartermiljø.

Områderne er afgrænset ud fra naturlige barrierer som jernbaner, større veje, grønne områder etc. så de fremstår som sammenhængende områder.

I udvælgelsen er der set bort fra områder, hvor der allerede er eller tidligere har været iværksat en lignende indsats. Det gælder kvarterløftområderne Femkanten, Kgs. Enghave, Holmbladsgadekvarteret, Nørrebro Park Kvarter og Nordvestkvarteret, områdefornyelserne i Øresundsvej-kvarteret, Mimersgadekvarteret, Haraldsgadekvarteret og Sundholmsvej-kvarteret, partnerskabsprojekterne i Tingbjerg-Utterslevhuse og Urbanplanen, områdefornyelsesprojekterne Spydspidsen og Sjællandsgade samt områder, hvor der er iværksat anden helhedsorienteret byfornyelse efter byfornyelsesloven, Folehaven og Ydre Vesterbro. Desuden gælder det områderne Indre Vesterbro og Indre Nørrebro, der tidligere er blevet byfornyset.

I tabel 1 er de fem områder sammenlignet på baggrund af de fem indikatorer og tal gældende for hele København:

Tabel 1¹	Antal beboere	Små boliger I pct.	Boliger med installationsmangler² I pct.	Beboere udenfor arbejdsstyrken³ I pct	Beboere med ikke-vestlig baggrund⁴ I pct.	Privat udlejede boliger og andelsboliger I pct.
Vigerslev	6.411	51,0	5,9	26,8	17,5	42,1
Bispebjerg	9.138	49,2	0,1	28,0	24,7	45,3
Skt. Kjelds Kvarter Nord	12.739	28,9	13,9	21,2	10,8	70,4
Skt. Kjelds Kvarter Syd	11.146	33,6	10,4	21,8	9,1	69,3 %
Bogholder Allé	7.072	48,7	7,6	19,6	9,3	61,3
København	518.574	31,4	12,3	23,9	14,5	57,6

¹ Tabellen er baseret på tal fra 1.1.2009, bortset fra andelen af beboere udenfor arbejdsstyrken, som er baseret på tal fra 1.1.2007.

² Installationsmangler betyder kondemnabile forhold, dvs. manglende eget bad og/eller eget toilet og/eller fjernvarme

³ Beboere mellem 16-66 år.

⁴ Beboere med anden etnisk baggrund end dansk fra ikke vestlige lande.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Efter den objektive vurdering af de fem parametre nævnt ovenfor, har Teknik- og Miljøforvaltningen inddraget øvrige udviklingsmuligheder i dialog med kommunens øvrige forvaltninger. Her har forvaltningen bl.a. vurderet udviklingspotentialet i forhold til øvrige investeringer og udviklingsplaner, bl.a. trafikale forhold (herunder bl.a. jernbanenet, trafiksikkerhed og parkeringsforhold), investeringer i cykelstier og grønne forbindelser, den sociale udvikling på fx skoler, skoledistrikter, udbuddet af privat og offentlig service, kvaliteten af og fremtidige investeringer i grønne områder, byrumskvalitet, muligheder for etablering af grønne gårde. Endelig er muligheden for at kunne skabe et positivt samspil med øvrige igangværende indsatser blevet vurderet som attraktivt, idet erfaringen viser, at det har betydning for indsatsen.

Bydelsplanerne er blevet udarbejdet i tæt samspil med borgerne i nogle områder af København, mens man i andre områder endnu knap er gået i gang med dem. Det har givet anledning til overvejelser omkring timing af kommunale indsatser og procesmuligheder. Fx er der i Skt. Kjelds Kvarter mulighed for at bygge videre på en eksisterende bydelsplan, der rummer visioner fremkommet på baggrund af en omfattende borgerinddragelse, mens der i Bispebjerg først vil ligge en færdig bydelsplan i sommeren 2010, og dermed er der risiko for begrebsforvirring blandt de borgere, som skal deltage i den lokale udvikling. Teknik- og Miljøforvaltningen vurderer, at de bedste vilkår for borgerinddragelsen skabes ved at skille de to processer - bydelsplan og kvarterplan - ad.

Slutteligt er Indenrigs- og Socialministeriets skema, "Vurderingsskema for ældre byområder i større byer, hvor der er et væsentligt behov for bygningsfornyelse", blevet anvendt som retningslinje for vurdering af de fem områder. Skemaet kan anvendes ved ansøgning om reservation af midler til områdefornyelse og er en hjælp til ministeriet ved vurdering af ansøgninger, men det er også en hjælp til forvaltningen. Der indgår fem kategorier af parametre i skemaet:

1. Fysiske forhold: boligstandard, boligstruktur, behov for friarealforbedringer, byrumskvalitet, trafikproblemer, manglende beboer- og fritidsfaciliteter samt manglende eller nedslidte friarealer
2. Sociale forhold: manglende beskæftigelse, sociale problemer, kriminalitet og hærværk
3. Erhverv: manglende erhverv, som bidrager positivt til området
4. Organisatoriske forhold: svagt foreningsnetværk, manglende samarbejdspartnere til områdefornyelsen
5. Byfunktioner: manglende privat og offentlig service, manglende fritidsaktiviteter.

I den samlede vurdering har det været væsentligt at udvælge et område, som rummer en mangfoldighed af udfordringer. Områdefornyelsesprojekter bliver mest succesfulde, når det pågældende område rummer både sociale og fysiske udfordringer, så den helhedsorienterede byfornyelse for alvor kan skabe det samspil, der giver gode resultater. Desuden har det haft betydning, at det bliver et område, der giver de bedste muligheder for at lave en særlig forsøgsindsats, som falder ind under dette års tema for den særlige forsøgsindsats⁵, "sundhed og bevægelse", idet det giver mulighed for udvikling af Københavns Kommunes arbejde med udvikling af metoder til borgerinddragelse og konkrete projekter i områdefornyelsen.

---

⁵ Som Indenrigs- og Socialministeriet har meldt ud for ansøgninger til 2010-runden.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Det Socioøkonomiske Københavnerkort, som blev inddraget i udvælgelsen af områder til områdefornyelse i 2009-runden, er ikke blevet inddraget væsentligt i år. Dette skyldes, at Teknik- og Miljøforvaltningen er ved at videreudvikle Det Socioøkonomiske Københavnerkort som redskab i samarbejde med kommunens øvrige forvaltninger, og derfor er kortet, som det fremstår nu, ikke blevet opdateret. Det betyder, at der kan være sket en udvikling af de enkelte byområder, som ikke kan aflæses af kortet, og derfor har forvaltningen valgt alene at bruge de ovenfor beskrevne parametre til udvælgelse.

På baggrund af ovenstående parametre og udviklingsmuligheder er vurderingen af de udvalgte områder følgende:

Vigerslev Allé

Vigerslev Allé-området markerer sig inden for flere af de fire objektive parametre og kunne derfor være et oplagt valg. Der er dog det væsentlige element, at der stadig ikke er truffet en beslutning på statsligt niveau om, hvorvidt Ringstedbanen skal udvides. Hvis udvidelsen besluttet, vil det betyde en stor påvirkning af Vigerslev Allé-området, idet banelegemet kommer til at gennemskære kvarteret og således ændre området helt grundlæggende. Teknik- og Miljøforvaltningen vurderer, at indtil der er truffet en beslutning herom, vil det være uhensigtsmæssigt at starte et områdeløft i området, fordi vilkårene kan ændre sig væsentligt undervejs. Man risikerer, at aktive borgere føler, at de har spildt deres tid på at involvere sig i en indsats, der kan vise sig ikke at være skræddersyet til netop dette kvarter. Teknik- og Miljøforvaltningen anbefaler derfor, at man venter med at lave områdefornyelse i Vigerslev Allé indtil spørgsmålet om banen er afklaret.

Bogholder Allé

Området omkring Bogholder Allé er det af de fem områder, der har det bedst, når alle objektive parametre tages i betragtning. Derfor vurderer Teknik- og Miljøforvaltningen, at det ikke står først i køen, og at man derfor bør vente med en områdefornyelse.

Bispebjerg

Bispebjerg er et område, som er præget af sociale problemer. Det slår derfor ud på de to sociale parametre: andelen af etniske beboere og andelen af beboere uden for arbejdsstyrken. Der er en hel del almene boliger af ældre dato i området, og flere af disse ejendomme trænger til vedligeholdelse udvendigt og indvendigt, ligesom kvarteret er underforsynet med familieboliger, hvilket påvirker beboersammensætningen. Området er præget af flere relativt trafikerede veje, og af grønne områder, som trænger til en opgradering.

Der er en boligsocial helhedsplan i Bispebjerg, som fokuserer på de sociale problemer, og der har tidligere været en beboerrådgiver, som har haft samme fokus. Teknik- og Miljøforvaltningen er ikke bekendt med omfanget af investeringsplaner for de almene boliger. De midler, som kommunen bruger på bygnings- og friarealforbedringer, og som prioriteres til områder med særlige indsatser, herunder områdefornyelse, kan kun anvendes til private udlejningsboliger og andelsboliger. Desuden er der kun 8 boliger i Bispebjerg, som har kondemnable forhold (manglende bad, toilet og/eller fjernvarme). Således er muligheden for byfornyelsesindsatsen i området meget lille.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Ydermere vil der blive udarbejdet bydelsplan for hele Bispebjerg medio 2009-medio 2010. Dette betyder, at arbejdet med bydelsplanen i høj grad vil falde sammen med opstarten af en ny områdefornyelse i 2010, herunder bl.a. udarbejdelse af kvarterplanen. Teknik- og Miljøforvaltningen, som har 10 års erfaring med borgerinddragelse i forbindelse med kvarterløft og områdefornyelse, vurderer, at dette sammenfald af planlægningsprocesser vil give en række store udfordringer, fordi der er stor forskel på indholdet, men lille forskel på processen for de to typer planer. Begge planer udarbejdes på baggrund af en borgerinddragelsesproces, hvor bydelsplanen er for alle i bydelen, mens kvarterplanen kun er for dem, der bor, arbejder eller har anden særlig tilknytning til kvarteret. Bydelsplanen er ikke finansieret, men skal realiseres gennem andre projekter, mens kvarterplanen i høj grad er finansieret af områdefornyelses midler. Disse to forhold gør, at det kan blive meget vanskeligt at kommunikere overfor borgerne, præcist hvilken plan, de bidrager til, og hvorfor noget vil kunne lade sig gøre i nær fremtid, mens andet må vente på ekstern finansiering. Man risikerer stor forvirring og i værste fald massiv skuffelse, hvilket kan undgås ved at vente med en områdefornyelse til bydelsplanen er færdig og vedtaget politisk. Derefter vil områdefornyelsen kunne bidrage positivt til at realisere nogle af tankerne i bydelsplanen.

Teknik- og Miljøforvaltningen foreslår, at der i efteråret 2009 tages fat på at undersøge de almene boligafdelingers planer for fysiske egeninvesteringer i renovering og fremtidssikring af boligerne, således at vi kan hjælpe området på vej og være på forkant med en eventuel, kommende områdefornyelse. Det fysiske løft, der er behov for i området, kan ikke finansieres af kommunale midler til bygnings- og friarealforbedringer, og derfor skal boligafdelingerne være indstillet på at finansiere en stor del selv.

Skt. Kjelds Kvarter

Store dele af Skt. Kjelds Kvarter fremstår som nedslidt med behov for opretning af veje, små pladser og renovering af facader, generel begrønning m.m. Der er mange bymæssige kvaliteter som "forsvinder" i indtrykket af kaotiske parkeringsforhold og meget uensartet vedligeholdelsesstandard. Kvarterets image og beboernes selvforståelse kan også siges at være "nedslidt". Ifølge lokale kommunale aktører er det et område, der bliver glemt, fordi der er en generel opfattelse af, at Østerbro er privilegeret og ikke har problemer, der er lige så store som i andre dele af byen. De peger dog på, at der er en verden til forskel mellem Ydre og Indre Østerbro.

Med sin beliggenhed mellem Nørrebro og Østerbro kan der være en tendens til at beboerne i kvarteret føler sig i yderkanten af begge bydele, uden nogen tilknytning til området. Skoledistriktet går også på tværs af Nørrebro og Østerbro, hvilket betyder, at Skt. Kjelds Kvarters skoler har mange børn, som ikke bor i selv kvarteret. Børne- og Ungdomsforvaltningen vurderer, at skolemiljøet på de nærliggende folkeskoler er sårbart og labilt, og derfor indebærer potentiel mulighed for en uheldig udvikling, som afspejles af områdets øvrige udvikling.

Områdefornyelsen vil være centralt for at kunne imødekomme kvarterets fysiske investeringsbehov og bidrage til en positiv udvikling af beboernes engagement i deres kvarter, hvilket også er starten på et socialt løft af området.

Ved siden af områdefornyelsen er der andre investeringsmuligheder, som omfattes af de rammer, der gælder for arbejdet i Teknik- og Miljøforvaltningen, fx etablering af grønne gårde. Kvarteret omkring Skt. Kjelds Plads har stadig en række gårdanlæg, som kunne omfattes af denne indsats som led i et samlet løft. Derudover er der ca. 1700 boliger i kvarteret, som falder ind under byfornyelsesbestemmelserne

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

p.g.a. kondemnable forhold (manglende fjernvarme, bad og/eller toilet). Her ligger således et væsentligt potentiale i at nå en stor del af de boliger i København, hvor der er mest behov for byfornyelse.

Kvarteret rummer også almene boliger ved Hans Knudsens Plads, langs Vognmandsmarken og i området, hvor Østerbrogade og Jagtvej krydser hinanden. I nogle af disse områder er der store boligsociale udfordringer. Vognmandsmarken har påbegyndt udarbejdelsen af en boligsocial helhedsplan uden at nå til enighed om en endelig ansøgning til Landsbyggefonden, hvorimod Kollektivhuset ved Hans Knudsens Plads har søgt om et foreløbigt tilsagn om en boligsocial helhedsplan fra Landsbyggefonden. Områdefornyelsen vil kunne bidrage til fortsat at skabe synergi mellem indsatsen i de almene boligafdelinger og det øvrige kvarters udvikling både fysisk, kulturelt og socialt.

Skt. Kjelds Kvarter ligger fysisk i tæt forbindelse med en række store udviklingsprojekter, som, med den rette indsats, kan bidrage til at gøre området mere attraktivt og *brande* det positivt: Svanemøllestranden, Nordhavnsprojektet, udvikling af Fælledparken, bebyggelse af Beauvaisgrunden, medborgerhus på Hans Knudsens Plads og adskillige andre projekter. Hvis kvarteret tænkes aktivt ind i sammenhæng med disse projekter, kan de bidrage til et kvalitetsløft af kvarteret, men dette kræver en særlig indsats. Uden denne indsats er det sandsynligt, at kvarteret kommer til at ligge som en udforsket plet på kortet, hvor brugerne af de nye områder aldrig kommer, hvilket vil bidrage til kvarterets stagnation.

Skt. Kjelds Kvarter grænser op til områdefornyelserne i Haraldsgadekvarteret Nord og Syd, som er halvvejs igennem projektperioden. Erfaringerne viser, at dette er det bedste tidspunkt at opstarte en ny områdefornyelse, hvis der skal være mulighed for at opnå synergieffekter i forhold til borgerinddragelsesprocesser imellem to områdefornyelser. Det har vist sig med projekter på Ydre Nørrebro, at borgerne såvel som projekterne har stor gavn af hinanden, hvis de opstartes med netop denne forskydning, og derfor er det et parameter i overvejelsen omkring udvælgelse af netop dette kvarter. Den positive effekt opnås både i forbindelse med borgerinddragelse, metodeudvikling, idéskabelse, projektudvikling og erfaringsudveksling.

Temaet "sundhed og bevægelse" vil være fornuftigt både i forhold til Bispebjerg og Skt. Kjelds Kvarter, men Teknik- og Miljøforvaltningen vurderer, at det især vil være oplagt at arbejde videre med på Ydre Østerbro. Områdets fysiske placering samt samspil med de ovennævnte projekter gør, at det naturligt passer til dette tema, og dels peger bydelsplanen for Østerbro på en række initiativer på området, som områdefornyelsen ville kunne realisere:

Der er allerede arbejde i Skt. Kjelds Kvarter Nord og Syd som man kan bygge videre på under dette tema. Det har været overvejet, at skabe en idrætsprofilskole på Østerbro (jf. Bellahøj Skole), og indtil videre er der etableret en fodboldprofil på Kildevældsskolen. Desuden får Fælledparken over de kommende år en ny bevægelsesrute, som kan kobles videre ind i kvarteret fra Fælledparken. Dermed vil det være oplagt at trække disse initiativer helt ind i kvarteret og at tilføje kvarteret nye projekter, som gør det mere attraktivt og kan være med til at give kvarteret en identitet og et *brand* samt åbne kvarteret op for udefrakommende.

Teknik- og Miljøforvaltningen ser et stort potentiale i at opstarte to områdefornyelser - Skt. Kjelds Kvarter Nord og Skt. Kjelds Kvarter Syd - i 2010, hvorfor der peges på disse områder til denne ansøgningsrunde. Det forventes, at der næste år vil være endnu en ansøgningsrunde, og at man her vil søge om områdefornyelse til enten Bispebjerg eller Vigerslev Allé.

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

SKT. KJELDS KVARTER SYD – ET KVARTER I BEVÆGELSE

Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen
Center for Bydesign
Postbox 447
1505 København V
Telefon 3366 3500
E-mail: bydesign@tmf.kk.dk
www.kk.dk